

Klaipėdiečių Seimo Pareiškimas.

Mes viso Klaipėdos krašto rinkti Vyriausiojo Komiteto Mažosios Lietuvos Skyrių Nariai ir Krašto politinių ir ekonominių organizacijų atstovai, šiandien sausio 19-tą dieną, metų 1923, suvažiavę Silutėje į visuotinąjį Seimą, krašto gyventojų daugumos vardu su gilia pagarba lenkiame savo galvas prieš Mažosios Lietuvos Išvaduotojus Savanorius Karžygius, kurie liejo kraują ir žuvo už mūsų krašto valnybę. Taip jau sveikiname besiorganizuojančią kareiviją, pasiryžusią ir toliau ginti krašto gyventojų valią.

Tvirtindami ligšiol padarytus Vyriausiojo Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto žingsnius, vaduojant ir naujai tvarkant kraštą, reikšdami jam giliausios padėkos ir pasitikėjimo, viso teisingojo pasaulio akyvaizdoje iškilmingai skelbiame:

1. Vienbalsiai nutariame prisijungti prie Lietuvos Respublikos autonominės dalies teisėmis, tuomi pasilaikydami pilną savivaldybę kituose reikaluose tiesioginių mokesčių ir akyžės, kultūros ir tikybos, teismo, žemės ukio ir girių, socialės apsaugos ir visokių kitų Vidaus Reikalų, kaip tai atsikartotinai yra pareikšta Mažosios Lietuvos Organizacijų ir patvirtinta Lietuvos St. Seimo nutarimu iš 1921 metų, lapkričio 11 dieną.

2. Vyriausiam Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetui pavedame daryti visa kas reikalinga, idant šitas prisijungimas kuogreičiausiai įvyktų ir juridiniai Santarvės ir kitų valstybių būtų pripažintas.

3. Mes kreipiamės į Lietuvos Respublikos valdžią prašydami išreikštos valios vykdymą visais budais parem-

ti, pirmoj eilēj teikiant militarinēs ir finansinēs pagalbības.

4. Vyr. Maž. Lietuvas Gelbējimo Komitetā ir toliau jāgaliojame būtī mūsu krašto vyriausia atstovybe.

5. Vyriausiam Mažosios Lietuvas Gelbējimo Komitetui pavedame trumpiausiam laike sudaryti Klaipēdos krašto Tarybā iš esančū šio krašto vyriausū organizacijū r grupiū atstovū.

Sitā nutarimā pasirašo visi M. L. G. Komitetū pirmīnīkai ir šiaip dalyvaujantieji Seimo atstovai.

Silutē, 1923 metū, sausio 19.

1. Vyr. Lietuv. Gelbējimo Komitetas:

Pirmininas Martynas Jankus, Vilius Saulinskis, Nariai: Jonas Vanagaitis, Jurgis Bruvelaitis, Jurgis Lebartas.

Miestū, bažnytkiemīū ir jų apylinkiū skyriū nariai — atstovai iš Klaipēdos krašto.

2. Silutės skyrius: Albertas Jonušaitis, Katrė Meižytė, Jurgis Rupkalvis, Jons Taleikis, Vilius Bajoras, Jons Aušra, Jurgis Keraitis.

3. Pagėgiū skyrius: Evald Kasperaitis, Jons Konrad, Jurgis Jankus, Kristups Ringis, 2, Augustas Miškaitis.

4. Katyėiū skyrius: Ermonas Brožaitis, Jurgis Margis.

5. Lauksargiū: Jurgis Loraitis, Jonas Keris.

6. Plaškiū skyrius: Martins Gailius, Jurgis Košubas, Kristups Kalniškis, Jurgis Augustaitis.

7. Rukū skyrius: Mikelis Drauskartas, Mikas Deiviks.

8. Natkiškiū skyr.: Bernards Adelberger, Martynas Sautis, Mikelis Simkus.

9-10. Priekulės ir Lankupiū skyriai: Jurgis Naujoks, Martynas Kuršius, Mikas Simkus, Jokubs Labrencas.

11. Vanagu skyr.: Martyn Petereit.

Rusnės skyrius: Mikelis Gailus, Martynas Jurkait, Anskis Lekšas.

12. Kintų skyr.: Adam Meškis, Ana Dreizytė, Jurgis Krauleidis.

13. Vyžių skyr.: Mikelis Gružins, Johann Labeit, Jons Kikilus, Jons Pakirnus.

Dovilių skyrius: Jokubas Bobis, Mikas Janeikis, Jurgis Melaus, Davils, Jurgis Keluris, Martins Reisgys, Mickel Saknis.

14. Plikių skyr.: Mikelis Daugalys iš Didž. Jagšų.

15. Kretingalės skyrius: Martins Labrenz.

16. Klaipėdos miesto skyriaus: Jokubas Peteraitis, Jonas Vytis, Jurgis Geležinis, Ansas Selvis.

17. Smeltės skyrius: Mikelis Bertulaitis, Kristups Kikutis, Mikelis Laukžims.

Bomelsvitės skyrius: Jurgis Vesols, Endriutis Pods.

18. Kairinis skyrius: Ansas Joneleit, Jons Vyte, Jurgis Glazė.

19. Smalininkų skyrius: Ertman Suks, Heinrich Gunter.

20. Saugų skyrius: Jons Užpurvis, Mikelis Klečkus, Adolfs Pusbačtis, Jons Liliškis.

21, 22, 23. Ekonominių ir politinių Klaipėdos krašto organizacijų Ingaliotiniai atstovai: Martynas Reišys, Jokubas Stikliorius, Dr. Gaigalaitis.

24. Silutės „Dainos“ atstovas: Richard Storastas.

Manifestas

VISIEMS KLAIPEDOS KRASTO GYVENTOJAMS.

Per ilgus šimtmečius mūsų kraštas vergavo sveti-
miems. Per Versalės taikos sutartį mes tapome atskirti
nuo Vokietijos, kaipo iš seno lietuviškas kraštas. Bet ir
šiandien mes svetimųjų spaudžiami ir varginami, vien tik
už tai, kad lietuvininkais gimę, jais ir būti norime. Mūsų
krašto valdytojai, neatsizvelgdami į mūsų krašto reika-
lus ir prieš mūsų norą, visoms pajėgoms dirba, kad iš mū-
sų krašto sudarius žinomą visiems „Freištata“ ir mus am-
žiais galutinai pavergus. Atėjūnų viešpatavimas jau
baigia mūsų kraštą ūkio atžvilgiu skandinti; mums
užtrauktas milijardas skolos neskaitant tų milijonų, ku-
riuos reiks mokėti už kariuomenės apstatymą (?). Be to
gyvenimo našta kasdien vis didėjo, slėgdama visus, ne-
skiriant nei kilmės nei luomo. Neilg trukus mūsų kraš-
tas turėjo būti kitiems atiduotas ir galutinai prazūdytas.
Mūsų krašto istorijoje muša dvyliktoji valanda. Todėl
esame paskutiniame akimirksnyje.

Mes, Vyriausis Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komite-
tas, sąžiningai pildydami jūsų uždėtas pareigas, išreikštas
dideliuose susirinkimuose, protestuose ir nutarimuose,
remdamiesi jūsų išrinktais Gelbėjimo Komiteto skyriais
didesnėse mūsų krašto vietose ir, atmindami istorinius
nuo seniausių laikų čia išgyvenusius Lietuvių giminės
siekius vienyti su Lietuvos valstybe, šiuo mūsų manifes-
tu — viso pasaulio akyse garbingai pranešame:

1. Nuo šiandien visą šio krašto galią ir vyriausią val-
džią paimame į savo rankas.
2. Lig šiol buvusią Krašto Direktoriją su Steputaičiu

prišaky ir Statsratą laikome atstatytą ir prašalinta, ir nieks neprivalo jų klausyti.

3. Nuo šįandien Klaipėdos Krašto Direktorijos pirmininku skiriame mūsų krašto gyventoją, buvusį senos direktorijos nari, Erdmaną Simonaitį ir pavedame jam nevėliau trijų dienų sudaryti Krašto Direktoriją iš 5 žmonių.

4. Nuo šios dienos abiem mūsų krašto kalbom ir visiems gyventojams šio krašto duodamos lygios teisės.

5. Visiems, politiniai prasikaltusiems prieš buvusią valdžią, skelbiame laisvę.

6. Sutvarkyti mūsų krašto reikalus komitetas rūpinasis kuovelkiausiai, kad kuogriečiausiai galėtų būti rinkimai į Klaipėdos krašto Seimą demokratingu būdu.

7. Visi krašto gyventojai kviečiami užsilaikyti ramiai, valdininkai ir tarnautojai privalo pasilikti savo vietose ir toliau savo pareigas eiti. Valdininkams, tarnautojams ir darbininkams algos už darbą bus mokama prisitaikant aukso valiutos.

8. Išlaikyti Klaipėdos krašte ramumą, gyventojams, jų gyvybei ir turtui apsaugoti nuo užpuolimų, plėšimų ir visokių pavojų, o taipjau apsisaugoti nuo vidaus priešų visam krašto skelbiame išimties stovį su visomis jo pasekmėmis.

9. Išimties stoviui esant, visame krašte alkoholio gėrimai pardavinėti draudžiami.

10. Nusizengusiems mūsų įstatymams ir paliepipimams teisti prie krašto direktorijos yra sudaromas vyriausias išimties teismas.

11. Visi, kurie ardys ramybę krašte, kurie naikins telefonus, tiltus ir kitą krašte turimą ar priešinsis naujos valdžio paliepipimams, bus atiduodami į išimties teismą ir

baudžiami kalėjimu nuo mėnesių iki gyvos galvos, o už sunkesnius prasikaltimus bus nuteisti mirtin.

12. Ši didi darba mes dirbam teisybės vardan gyventojų gerovei ir geresnei mūsų krašto ateičiai. Visus, kam rūpi gimtojo krašto laimė, kviečiame į bendrą darbą, o Visagalis Dievas šitame mūsų visų darbe tebūna mūsų pagalba.

Vyriausiojo Mažosios Liet. Gelbėjimo Komiteto:

Pirmininkas

Martynas Jankus.

1. Vice-pirmininkas

2. Vice-pirmininkas

Jurgys Streikys

Jurgis Lėbartas

Sekretorius

Vilius Saulinskis

Komiteto narys ir reikalų vedėjas

Jurgis Bruvelaitis.

M. LIETUVOS GELBEJIMO KOMITETO ATSAUKIMAS IN PRANCUZU KARININKUS IR KAREIVIUS KLAIPEDOJE.

Prancūzijos Karininkai ir Kareiviai!

Versalės konferencijos metu, Jūsų, gerbiamos tautos atstovas ir tos konferencijos pirmininkas, p. Clemanceau pareiškė, kad Klaipėdos Krašto gyventojų dauguma visuomet buvo ir yra lietuviai ir tai, kad Klaipėdos uostas yra vienintelis Lietuvos išėjimas į jūrą.

Jūs patys aiškiai įsitikinote, kad ištikrųjų taip yra.

Jūs galėjote įsitikinti, kad tą didelę gyventojų daugumą savo gimtajame krašte visą laiką vokiečių vladžia persekiojo ir spaudė. Jūs galėjote įsitikinti, kad Vokiečių vladžia, priešingai taikos konferencijos nutarimams,

stengėsi organizuotai neleisti prisijungti Klaipėdai prie Lietuvos Respublikos.

Jos pastangų pasekmės—visas kraštas baisiausiame skurde.

„Freištato“ sudarymas gresia mums traginga ir be išeities padėtimi.

Norėdamas pagerinti tą nepakenčiamą padėtį, Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetas, remdamasis gyventojų noru ir valia tiek kartų išreikštais rezoliucijose ir protestuose skaitlingų susirinkimų metu, nuo šios dienos ima viso Klaipėdos Krašto reikalų vedimą į savo rankas.

Prancūzų Kareiviai! Jūs, kurie pagarsėjote visame pasaulyje, garbingai kovodami už laisvės, lygybės ir pavergtų tautų išliuosavimo idealus, šiame istoriniame momente, mes kreipiamės į jus prašydami:—nekliudykite mums patiems valdytis ir rišti mūsų krašto likimą, sulig mūsų noru ir mūsų siekimais.

Nepakelkite jūs savo rankos prieš mūsų Krašto gyventojų valią! Te ne vienas kraujo lašas tos Lietuvių tautos šakos, kurie kaip nori atgauti savo laisvę, nebūna su jumis pralietas! Jei jūs pasiliksime neitralūs, mes nei vienam neleisime jūsų užgauti žodžiu ar veiksniu.

Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetas:

Martinas Jankus—pirmininkas

Jurgis Streikys—pirmasis vicepirmininkas

Jurgis Lėbartas—antrasis vicepirmininkas

Vilius Saulinskis—sekretorius

Jurgis Bruvelaitis—Komiteto narys ir jo reikalų vedėjas.

Silutė, 1923 m. sausio 9.

Lietuva ir Klaipēda.

LIETUVOS VYRIAUSYBES ATSAKYMAS IN AMBASADORIU KONFERENCIJOS PAREISKIMA.

Atstovui p. Milašiui Paryžiuje pavesta išteikti p. Poincarē tokiā notā:

Atsakydamas i Jūsū Ekscelencijas raštus del judējimo Klaipēdos Krašte, kuriuos man išteikē p. Podovani, Prancūzū atstovas Lietuvoje, turiu garbēs Jums pranešti, kad Lietuvos Vyriausybē neturi tikslīž žiniū apie elementus, kurie atvykē iš Lietuvos ir prisidējē prie judējimo Klaipēdos krašte.

Kadangi siena tarp Lietuvos ir minimo Krašto tēsiasi apie 200 kilometrū ir lig šiol privalē tiktai sargybos muitiniū reikalams, Lietuvos Vyriausybē negali imtis atsakomybēs už asmenis, kurie galējo šią sienā slaptomis pereiti. Tačiau, kaip aš turējau garbēs Jūsū Ekscelencijai pranešti mano pirmesniame rašte, Lietuvos Vyriausybē tinkamu laiku ēmēsi reikalingū priemoniū sienos sargybai sustiprinti, pasiūsdama tenai naujū kariuomenēs daliū.

Jūsū Ekscelencija malonējo atkreipti Lietuvos Vyriausybēs domē i tai, kad šis judējimas laužas suvereniteta, kur, — laiko Alijantū vyriausybēs ligi laiko kada jos išepres to krašto likimā. Kai del Lietuvos Vyriausybēs, tai aš turiu garbēs pranešti Jūsū Ekscelencijai, kad ji visiškai pasitiki išsprendimu, kurį Alijantū Vyriausybēs padarys, nes šis išsprendimas negalēs priešintis Versalēs Sutarties dvasiai, kurios prasme, šis kraštas turētū sugrižti Lietuvai.

Tokiu būdu, Lietuvos Vyriausybė visai nemano daryti presijos į Alijantų Vyriausybių nutarimą.

Antra vertus Lietuvos Vyriausybė skaito sau pareiga pranešti Jūsų Ekscelencijai, kad žinios, kurių ji turi, kaip antai, manifestas ir kiti dokumentai ir deklaracijos judėjimo vadų, adresuotos į gyventojus ir į Augštąjį Alijantų Valstybių Komisarą, liudija, kad šis judėjimas nėra nukreiptas prieš Alijantų Vyriausybių suverenitetą, bet išimtinai prieš režimą įvestą Klaipėdos Krašto Direktorijos, kuri per trejus metus valdė šalį prieš didžiumos gyventojų gyvybės interesus.

Kadangi Klaipėdos Kraštas nėra Lietuvos Vyriausybės administracijoje ir kadangi jos atstovas Klaipėdoje yra atskirtas nuo kitos dalies krašto, Lietuvos Vyriausybė neturi įtakos priemonių judėjimo vadams, kaip kad Alijantų Vyriausybės tatai duoda suprasti savo rašte.

Tačiau imdama domėn Klaipėdos gyventojų daug kartų išreikštą norą prisidėti prie Lietuvos, Lietuvos Vyriausybė turi vilties, kad ji galėtų padaryti palaimingos įtakos krašto nuramdymui, jei būtų tam tinkamų aplinkybių.

Lietuvos Vyriausybė neatsisakytų nuo intervencijos su visu moraliu autoritetu, kuri jai suteikia judėjimo vadų tautinės aspiracijos, jeigu būtų galima nuraminti jų susijudinimą patikrinimu, kad jų pageidavimai bus patekinti.

Prašau e. t. c.

(pas.) Galvanauskas.

KAUNO DEMONSTRACIJA DEL KLAIPEDOS INVYKIU.

Lietuvos Jaunimo ir L. Katalikų Jaunimo „Pavasario“ Sąjungų iniciatyva buvo paskelbtas mitingas-demonstracija š. m. sausio 14 d. padėties klausimais nusistatyti.

Mitingas prasidėjo 12 val. prie Rotušės rūmų. Žmonių prisirinko daugybės...

Prakalbas atidarė Jonas Strimaitis. Paskui kalbėjo stud. Stasiulevičius ir Martus. Visi karštai kalbėjo, nurodė Klaipėdos 500 metų vergija, kuria nors bjauriai sistematingai germanizuojami, mūsų broliai nuo kryžiuočių laikų pernešę ir naujos okupacijos slėgiami, galop, pritruko kantrybės, sutraukė priklausomybės pančius ir kovoja už savo laisvės teises ir tautinę egzistenciją. Nurodė lenkų suktybės su jų „freištatais“ ir nepasotinamais imperilistiniais troškimas. Susirinkusiųjų vardu ragino reikalauti mūsų valdžios duoti tautai, ypač jos narsiai jaunuomenei, laisvas rankas kovojančius Klaipėdos krašto brolius ne tik moraliai remti, bet leisti duoti jiems ir fizinės pagalbos.

Martui bekalbant atėjo L. Kat. Jaunimo „Pavasario“ Sąjunga, Centro Valdybos puikios vėliavos ir tautinės vėliavos vedina. Po jų taip pat ėjo pavasarininkų ant žalio dugno plakata su parašu „Broliai Klaipėdiečiai mes su jumis!“

Paskui šios organizacijos vėliavų sekė dar didelė minia į Rotušės aikštę. Vėliau pasirodė ir Juozapiečių orkestras, šv. Zitos d-ja su savo vėliava ir Lietuvos Jaunimo Sąjunga su plakatais su parašais: „Už Klaipėdą ir Vilnių“, „Klaipėda mūsų“ ir tautinė vėliava.

Prakalbų minia klausė dideliausiu susidomėjimu, atsidėjimu, sujudimu. Visų ūpas buvo pakeltas: padėti kaip ir kuo išgalint klaipėdiečiams, padėt arba Klaipėdos ne- tekt! Kalbėtojus pertraukinėjo šauksmai: „valio, klai- pėdiečiai! šalin iš Klaipėdos lenkai, šalin jų sukto darbo „freištatats“, šalin okupantai!“.

Po kalbų perskaityta buvo mitingo-demonstracijos Kauno visuomenės rezoliucija, kuri buvo triukšmingu ilgu valio visų vienbalsiai priimta. Štai ji:

Kauno piliečiai, susirinę 14 sausio 1923 metų skait- lingame mitinge palei Rotušę ir išklaušę pranešimų apie padėtį Klaipėdos krašte, nutarė.

1) širdingai sveikinti Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetą, paėmusį valdžią Klaipėdos krašte į savo rankas ir linkėti jam sėkmingai dvesti lig galo kilnią kovą dėl Klaipėdos krašto laisvės ir susijungimo su Lietuva.

2) Kviesti visus Lietuvos piliečius palaikyti moraliai ir medžiaginiai Klaipėdos sukilėlius ir 3) reikalauti iš mūsų valdžios, kad ji nepasiliktų pasyviu žiūrėtoju Klai- pėdiečių kovos dėl laisvės, o griebtus visų priemonių, kad padėjus įvykinti amžinus ir šventus Mažosios Lietuvos troškimus sisijungti su savo senąja Tėvyne.

Rezoliuciją priėmus orkestras pagrojo Tautos Himną. Po to paskelbus demonstracijos eisenos tvarką, maršo vedama, dideliausia minia ėjo Didžiąja Vilniaus gatve pas Respublikos Prezidentą

Kalbėjo A. Likarauskas, prašydamas R. Prezidentą, kaipo tikrąjį Lietuvos sūnų, tautos valia jos priešakyje pastatyta, įvertinti mūsų Mažosios Lietuvos brolių pas- tangas ir reikalą neatidėtiną reikalą leisti jiems visomis išgalėmis padėti atvaduoti savo kraštą iš svetimųjų jungo ir prijungti jį neatidalijamai prie Lietuvos.

Respublikos Prezidentas pareiškė vilties Klaipėdos krašto prijungimo klausimą Lietuvos naudai išsispresiant.

Toliau nė kiek nesumazėjusi, dar padidėjusi, minia plaukė Laisvės alėja, paskui Keistuolio gatvė iki Britų Atstovybės. Neradus tą valandą Atstovo namieje, Tautos Himną pagrojus, demonstracija nuėjo pas Ministerio Pirmininko Galvanausko butą. Kalba stud. Lemonas. Šiandien baigiasi Mažosios Lietuvos nulėmimo valanda, šiandien yra momentas, kurį štai praleisti — reiškia žiūrėti, kai svetimieji, užmirę tautų solidarumą, apsisprendimo teisę, nori atplėšti galutinai Lietuvos gyvo kūno koją ar ranką. Atėjom prašyti ir reikalauti leisti laisvai mums eiti ten, kur mūsų giminingas kraujas šaukia, kur broliai klaipėdiečiai pagalbos šaukia. Jei mes jiems nepadėsime — žus jie ir mes drauge galų gale žūsime. Visų čia atėjusių vardu labai prašau valdžios atstovą poną Ministerį Pirmininką kuogreičiausiai sunaudoti mūsų pasiryžimą ir jėgas ir prijungti Klaipėdą prie Lietuvos, nes dabar arba niekad. Valio klaipėdiečiai!

Ponas Ministeris Pirmininkas, moraliai pritardamas pareikštiems visuomenės troškimams, vis delto nurodė, kad Mažosios Lietuvos broliai, tiek amžių išlaikę slėgiami savo tautybę, mokės ir pajėgs patys sau teisių iškovot, naują valdžią sutvarkyt ir su Didžiąja Lietuva susijungt, ko lietuvių tauta trokšta. Nurodo politinius bei diplomatinus kelius, kuriais Lietuvos Valdžiai to reikia siekti, palaikant tarptautinius santykius.

Minia, kvartalą miestso apsukus, atėjo Amerikos konsului p. Edvardasui pareikšti savo draugingus jausmus, į ką p. Edvardas'as atsakė gražia kalba, kuri dalimis buvo lietuvių kalbon verčiama. Tarp trukšmingo valio p. Edvardas publika pastvėrus ant rankų kilojo.

Nuo Amerikos Atstovybės demonstracija eina pas Krašto Apsaugos Ministerją ir prašo ginklo paramos Klaipėdai. Paskui eina Prancūzų atstovams protesto pareikšti. P. Vilimas kalba: Ne langų daužyt atėjom čia, tik pareikšti savo skaudžius jausmus, primint prancūzų tautai mums nuolat daromus smūgius, kurių nuo garbingos prancūzų tautos, rodos, negalima būtų tikėtis, kuriais atsिमokama lietuviams už jų dar neužmirštas istorijoje geradarystės. Stud. Nekvedavičius priminė tą laikotarpį, tą visai Lietuvai žinomą prancūzmetį—1812-uosus metus—kada lietuviai Rusijoje sumuštus prancūzų armijos kareivius gelbėjo nuo šalčio ir bado, o kuo dabar lietuviams atsımokama?

Prancūzų atstovai nepasirodė. Gal nonorėjo išgirsti karčios tiesos žodžių...

Toliau Vytauto prospektu ir Laisvės alėjae idama minia sustojo pas Saulių Sajungą. Čia Jonas Strimaitis kvietė Lietuvos šaulius budėti Tėvynės sargyboje ir ranką į ranką eiti į Klaipėdos kraštą padėti broliams svetimo jungo nusikratyti, į ką A. Bružas atsakė, užtikrindamas didžiausį šaulių pasiryžimą, nesulaikomą veržimąsi į kiekvieną kovą su ginklu rankoje, kurin tik kraštan pašauks pavojui atsidūrusi Tėvynė.

Smarkiausiai ėjo ir bėgte bėgo visi į paskutiniąją demonstracijos vietą, į Karo Muzėjų. Karo orkestras pas Muzejų senai jau laukė, net privargo belaukdamas, nes demonstracija truko nuo 12 val. iki 5 valandos vakaro. Muzėjaus sodas bematant prisipildė žmonių, visi net netilpo. Rodos nė demonstracijoje žmonių pirma tiek nebuvo, kiek prie Karo Muzejaus. Atėjo ir vėliavos bei plakatai Muzėjaus šeimyninkas generolas Nagevičius sustatė vėliavas prieš akmeninį paminklą „Zuvusiems už Tėvynės

laisvę": vienoj pusėj „Pavasario” Sajungos vėliava, kuri per eiseną savo gražumu visų akis savin traukė, šalia jos tautinę vėliavą, kitoj pusėj zitiečių vėliavą ir tautinę. Su plakatais sustatė vidury sodo ant aukštes klumbos. Kalbėtojai vieta buvo papuošta vainikais ir Klaipėdos vyčių ženklų...

Penkta valanda. Suskamba trimitai, skrenda jų aidas ties miestu erdvei, o tuo tarpu nuleidžiama nuo Karo Muzėjaus bokšto valstybinė vėliava. Nuleidus, orkestras groja giesmę „Marija, Marija”. Visi, vyrai be kepurų, stovi nurimę, tarsi užburti, reiškia giesmei pagarba. Fakelai liepsnoja, vėliavos palinkusios...

Pabaigus giesmę pasilypėjęs kalbėtojo vieton Jonas Strimaitis po trumpos kalbos kviečia publiką pagerbti žuvusius už Tėvynės laisvę. Karo orkestras groja Šopeno laidotuvių maršą. Vėl publika pagarbai tylą ir rimtį padaro, vėliavos palinksta...

Paskutinį žodį kalba stud. Leimonas. Nurodęs karžygių sunkius ir garbingus kelius, jų darbus Lietuvai padarytus laisvės išpirkimui, tėvynės sūnų vardu kviečia kovon prie pirmo šūkterėjimo už brolių laisvę ir tautos garbę. Valio Klaipėdiečiai, Lietuvos sūnus, valio Klaipėda ir Vilnius, neatskiriamos Lietuvos dalys! Audringam valio pritaria iš Muzėjaus bokšto Laisvės Varpas ir orkestras grodamas Tautos Himną. Demonstracija pabaigta....

KLAIPĖDOS KLAUSIMAS LIETUVOS SEIME

(anot „Lietuvos Žinių“ N. 21.)

Kalbos Valstiečių liaudininkų ir Krikščionių demokratų leader'ių ir Seimo rezoliucija 24. I, 1923).

Dienotvarkė: „Diskusijos del Minist. Pirmininko pranešimo“ apie Mažąją Lietuvą.

Sleževičius (valet. liaud.) Klaipėdos krašte atsitiko tai, kas atsitikti turėjo. Tas kraštas atskirtas nuo Vokietijos, pateko Antantės valstybių žinion. Nežiūrint ne į vieną pareikškimą, kad tas kraštas yra lietuviškas nežiūrint į tai, kad krašto gyventojai reikalavo prisidėti prie Lietuvos; nežiūrint, kad Lietuvos valdžia reikalavo prijungti Klaipėdos kraštą prie Lietuvos; — nežiūrint į visa tai, Antantė paskyrė tam kraštui savo komisarą p. Petisnė. Sis asmuo ne tik nesudarė Mažajai Lietuvai valdžios iš vietinių žmonių, bet priešingai, leido prie savęs prisiplakti vokiečiams ir lenkams. Rodos priešai — vokiečiai prancūzai ir lenkai čia ramiausiu būdu susigyveno. Ir tie tai ponai rūpinosi ne Klaipėdos krašto reikalais, bet savo, garsaus šiais laikais, šmugelio reikalais. Toksai Antantės valdymas visai išgriovė ekonominį šalies gyvenimą ir nutraukė jos gyventojų kantrybę. Kilo visos šalies gyventojų, be skirtumo tautos, tikybos, luomo, visuotinas sukilimas, kuris nuvertė buvusią nepakenčiamą valdžią. Nežiūrint į pareiškimus, kad sukilėliai neina prieš Prancūzus, neina prieš Antantę, p. Petisnė visgi ryžosi ginti šmugelninkus. Sukilėliai teisingumo obalsiu vedami, vedami tautos, lietuvių tautos vienybės obalsiu, ėjo menkai ginkluoti, kaip teisingumo karžygiai, ir kelia nuklojo savo lavonais.

Bet ištesėjo! Gyventojai savo valią, savo suverenumą pareiškė visam pasauliui. Vakar mes girdėjome tą Deklaraciją, kurioj aiškiai pasakyta, kad Mažoji Lietuva i vieną valstybę — Lietuvos Respubliką. (Visi karštai ploja).

Toliau atstovas Sleževičius Valstiečių liaudinikų vardu siūlo priimti pridedamą rezoliuciją, kuri paskiau ir buvo priimta.

Krupavičiaus (kr.-d.). Europos visuomenė nori atilsio, kurio laukė iš Versalės sutarties, bet apsigylė, nes jos obalsiai užmiršti. Dabar vyrauja obalsiai Vilhelmo ir Mikalojaus II-jo. Ir tik toji valstybė išliko gyva, kuri mokėjo parodyti geležinį kumštį. Santarvė ir Paryžius — dabartinis tarptautinis teisių tribunolas, mūsų teisingiems siekimams atgauti Vilnių ir Klaipėdą — tiktai trukdė. Turėjome ir mes apsigilti Antante: — Vilnius okupantų rankose, o Klaipėda savo pajėgomis tik nusikratė svetimo jungo. Patys būdami tikrai lojalūs, tą lojalumą daugelį kartų parodėme ir Prancūzams, kurie dabar kulkomis mums atsimoka. Bet tautos valios jokia jėga pavergti negali, ji nugalė visą jėgą ir tai mes matome šiandien iš įvykių Mažojoj Lietuvoj. Viena dar reikia pastebėti, kad prancūzai su Klaipėdos pagalba norėjo pasmaugti ir Didžiąją Lietuvą. Prancūzai trumpu laiku spėjo perduoti lenkams 22 dvaru daugelį Klaipėdos namų, įsteigti lenkiškų įstaigų. Bet vietos gyventojai lietuviai visa gerai žinojo, sekė ir pagaliau pasakė— „gana“!

Seimo Rezoliucija.

Lietuvos Seimas, išklauseš Ministerių Pirmininko ir užsienių Reikalų Ministerio pareiškimą dėl Vyriausiojo Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komiteto skyrių narių ir krašto politinių bei ekonominių organizacijų atstovų visuotino Seimo, įvykusio Silutėje 1923 m. sausio mėn 19

d., nutarimo — prisijungti prie Lietuvos Respublikos autonominės dalies teisėmis ir susipažinęs su Vyriausiojo Maž. Lietovo. Gelb. Kom. skyrių narių ir krašto politinių bei ekonominių organizacijų atstovų Seimo Deklaracija, sveikina gyventojus iš Mažosios Lietuvos, pareiškusius visam pasauliui savo stiprią valią amžinai susijungti su Lietuvos Respublikos Steigiamojo Seimo 1921 m. lapkričio 11 d. pareikštąjį nusistatymą dėl jos santykių su Mažąja Lietuva.

Lietuvos Seimas reikalauja, kad Respublikos Vyriausybė kreiptų didžiausios dėmesį Maž. Liet. įvykius ir dėtų visų savo pastangų, kad visais galimais būdais pagelbėjus Maž. Liet. gyventojams kuogreičiausia įvykinti jų apsisprendimą ir Lietuvos Respublikos tvirtą nusistatymą: susijungti į vieną nepriklausomą valstybę — Lietuvos Respubliką.

Priėmus visam Seimui šią rezoliuciją, (soc. dem. susilaikius nuo balsavimo) posėdis baigiamas.

Posėdy darbininkų kuopų atstovai nedalyvavo. Jiems Lietuvos reikalai, matyt nerūpi.

KLAIPĖDIEČIAMS.

Ne vėjaliai užta — pučia
Prie jūros dailiai,
Iš už kalnų nuo Kaunočio
Artinas šauliai.

Sudrebėjo, sudundėjo
Klaipėdos laukai,
Išsigando ištarskėjo
Prancūzai — lenkai.

Kur jūružė Nemunėli
Bučioja saldžiai,
Lietuvaitė bernužėli
Vaišina gardžiai.

Ir dainuoja naują dainą,
Ją visi supras.
Dievas vargelius atmaino,
Kraštas laimę ras.

Vilniškių pasveikinimas (Vilniaus „Garsas“ Nr. 3).

Lietuvos Saulių atsiliėpimas.

LIETUVOS

SAULIU SAJUNGOS

CENTRO VALDYBA.

Kultur. ir Prop. skyrius

1923 m., Sausio m. 13 d.

No. 2952 ?162

Kaunas.

„Zvaigždės“ Redakcijai.

Supažindinimui Amerikos lietuvių visuomenei su Klapėdos krašto lietuvių įvykusių sukilimui ir jų daromąja darbuote prisiunčiu 1 egz. ets. Lietuvos Saulių ir prašau patalpinti Tamstų gerb. laikraščio skiltyse.

pasirašo Kultūros ir Propagandos Dalies Viršininkas.

Lietuvos Sauliai!

Sausio 10 dieną Lietuvių Tautos ir Valstybės gyvenime išmušė reta istorinė valanda. Tą dieną mūsų Broliai Klaipėdiečiai, netekę paskutinės vilties savo švenčiausias teises kantrumu ir ramiu būdu apsaugoti, ėmės ginklu spręsti gimtojo krašto likimą. Vyriausias Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetas suorganizavęs vietas gyventojų sukilimą, paskelbė Klaipėdos krašto vadžia. Tokį svarbų ir prieš visą Lietuvių Tautą atsakomą žingsnį darydamas, Gelbėjimo Komitetas kreipėsi į Lietuvos Saulius su šiuo atsišaukimu:

„Broliai Sauliai! Pasauliniam karui besibaigiant, Ruso naguose buvusioji Didžioji Lietuva savo sūnų pastangomis išsivadavo iš vergovės jungo. Delto jūs dabar esate laisvi ir laimingi. Tuo pačiu metu ir mes būtume galėję

išvien su jumis stoti ginkluoton kovon ir išsivaduoti, bet, nelaimė, mes tuomet paklausėme kilnių pažadų ir tikėjomės likti laisvi per Aukštosios Santarvės malonę. Mažoji Lietuva buvo atskirta nuo Vokietijos ir mums buvo žadėta, kad Lietuvos Respublikai susitvarkius ir mums bus leista prie senosios savo močiutės prisiglausti. Todėl mes tuomet nesigriebėme ginklo ir kantriai kentėjome svetimšalių viešpatavimą mūsų krašte, tikėdami, kad šitai mūsų vergovei ateis greitas galas.

Apsivylėme! Tuo tarpu, kai Didžioji Lietuva, nors buvo rusų, bermontininkų bei lenkų atvėjų-atvėjais puldinėjama ir draskoma, apsigynė ir išlaikė savo nepriklausomybę, o pagalios ir ekonominiu žvilgsniu gerokai sustiprėjo, mes, Mažosios Lietuvos gyventojai, palikome vergais ir įpuolėme į neapsakomą skurdą. Mūsų krašto gyvenimas paliko visai nepakenčiamas, kadangi mes privaryti ligi galutinio bankroto.

To negana. Dabar Lietuvos Respublika galutinai susitvarkė ir viso pasaulio pripažinta. Laikas būtų ir mums prie Lietuvos glautis, kaip tai nuomet Santarvė žadėjusi buvo, bet mums apie tai draudžiama net užsiminti. Svetimšaliai pradėjo negirdėtai mus spausti, neleidia mums laisvai susirinkti, draudžia mums lietuviškus atsišaukimus bei lapelius platinti, pagalios ima drausti net prabilti lietuviškai. Buvo tokių atsitikimų, kad mus kalėjiman dėjo vien delto, kad valdžios įstaigose prabilome lietuviškai, ir tas viskas dėjosi ne gilioj senovėj, bet šiais 1923 metais.

Tokiai padėčiai susidarius, trūko ir mūsų kantrybė.

Mes griebėmės ginklo, ryždamiesi sau liuosybą iškovoti arba mirti.

Broliai! Jūs žinote, kad mūsų mažai yra kad mes esame nepasiruošę ir

neprietyrę kovotojai, delto mes šian-
dien šaukiame s jūsu pagelbos. Mes tiki-
mės, kad vardan mūsų motinos Lietuvos labo jūs ateisite,
sustiprinsite silpnas mūsų eiles ir padėsite mums iš nepa-
kenčiamos vergovės išsivaduoti".

Sauliai! Pirmiausiai mūsų pagebos šaukdami,si,
Broliai Klaipėdiečiai mums suteikė nepaprastos garbės.
Jie neapsivylė tikėdami, kad vardan bendros motinos
Lietuvos labo jų šauksmas ras mūsų širdyse gyviausio
atbalsio. Ir tikrai.

Gavome žinių, kad visose tose vietose, kurias mūsų
Brolių balsas pasiekė, šaulių tarpe kilo didelis judėjimas,
ir skubus rušimasis teikti prašomąją pagalbą.

Bet toji pagalba bus sėkminga tik tada, jei ji eis orga-
nizuotu keliu.

Todėl Centro Valdyba kviečia Saulius ir apskritai
jaunuomenę skubiausiai Burtis į laisvanorių
Būrius ir pranešti apie tai per Skyrių Vadus Centrai.

Sauliai! Sino retu mūsų Tautai momentu nes-
vaduokite vien ūpu ir jausmais; saugo-
kitės neapgalvotų ir netvarkingų žingenių; susiorganiza-
vę ramiai laukite parėdymų.

Žinokite, kad Sąjungos vadovybė budriai
seka ir seks taip svarbius Lietuvai
įvykius Klaipėdos krašte. Reikalingu
momentu ji pašalins visas kliūtis ir
neleis Broliams Klaipėdiečiams Jūsų pagelbos laukti, ka-
da toji pagalba bus jiems tikrai reikalinga.

Lietuvos Saulių Centro Valdybos Pirmininkas

V. Krevė—Mickevičius

Prezidiumo Nariai

A. Bruožas

A. Graurogkas

Kaune, 1923 m. Sausio mėn. 11 dieną.

Sekretorius A. Marcinkevičius.

Nemalonus Incidentas.

1000 litų baudmė „Krašto Balsui“.

Smetonos redaguojame „Krašto Balse“ skaitome:

„Ir kai Klaipėdiškiai ištiesė rankas į Kauną ir sakė, priimkite mus, visuomenė atsakė, mes su jumis, o valdžia atšovė; mes neitrafūs, seimas gi toliau skendo ginčiuose, ar teisėtai išrinktas p. Stulginskas prezidentu, teisėtai elgėsi per jo rinkimus seimo pirmininkas, ar nebus čia visu kuo kaltas... seimo antstuolis.

Mes kvietėme mesti bergėdžius ginčus, mesti siaurų partingumą ir eiti tautinėn vienybėn ir valstybinian teisėtuman, kad galėtumėm apginti susijungimą bent Klaipėdos Krašto su Lietuva.

Mūsų šauksmas nebuvo nuleistas negirdomis. Valdžia jam atsiliepė ir... per komandantą uždėjo mūsų laikraščiu 1000 litų pabaudos!

Kai mes gavome šį raštą apie pabaudą mus tokia gėda apėmė, kad Lietuvos valdžia tiek save ir, kas blogiau visos Lietuvos vardą, žemina, bauzdama už šaukimą visu kartu remti Klaipėdą, kad mes iš pradžios nenorėjome viešai apie tai nė kalbėti. Juk kas gi daugiau gali demoralizuoti sukilėlius ir Lietuvos visuomenę, jei ne žinia, kad baudžiama už reikalavimą vienybės viduje ir Lietuvos dalių susijungimo.

Tik kiti laikraščiai jau idėjo šią žinią, tai gi ji plačiai pasklydo ir mūsų tylėjimas nieko nepadės. Teliecti tada pavesti visa spręsti visuomenei..... Kuriam galui valdžia taip daro? Jos pasielgimas juo labiau keistas, kad viena ranka ji kvietė „Balso“ faktinąjį redatorių p. A. Smetoną apsiimti Klaipėdon važiuoti gelbėti padėti, o kita ranka

tuo pačiu metu baudė tą patį „Balsą“ 1000 litų. Gavęs pasiūlymą važiuoti Klaipėdon p. Smetona sukvietė artimosius savo bendradarbius pasitarti, ar jam sutikti, ar ne. Mes žinome padėties sunkumą geriau gali už valdžią ir partinių žvilgsniu mums nebuvo jokio apskaitymo duoti savo žmogų, vis delto vienbalsiai nutarėm, kad Smetona sutiktų. Kaip ir visa, mes statėme pirma valstybės rekalus, o paskui partijos.

Ir kas pasirodo? Tuo metu, kai mes svarstėme kaip geriau išpildys „Balso“ redaktorius valdžios duodama jam pasiuntinybę ir kas pavaduos jį redakcijos darbuose, tuo pačiu, sakau, metu valžia nutarė uždėti „Balsui“ 1000 litų pabaudos.

Mes tegalime rasti tik vieną panašų į tiesą aiškinimą. Ne savo geru noru valdžia darė p. Smetonai pasiūlymą važiuoti Klaipėdon ir dabar norėtų išprovokuoti jį, kad atsistatidintų ir todėl pasirinko tokią jį labai užgaulią formą, nevartojamą netik kultūrinėse valstybėse, bet ir šiek tiek prasitrynusiose despotijose. Savo priemone valdžia baudžia ne vieną „Balsą“, bet visą Klaipėdos reikalą.....”

Laisvąją Lietuvą Atlankyti.

(Tęsa.)

BREMEN — EITKUNAI — KAUNAS.

Gruodžio 23 d. apie 1-ą valandą po pietų pradėjo tūli, bet užmatomai, pieštis Vokietijos uosto Bremerhaven'o lėkšti pakraščiai. Artyn beplaukiant, regratis daros įvairėnis. Jame pastebi gotiškųjų „kirchių“ bokštus, dirbtuvių augštus dumtraukius, galop atsidengia didis vokiečių laivynas, deja, be gyvybės. Tik vienu — vienas tą jūros narsuolių kvėpūioja, leisdamas iš savo viršūnės skystus, baltus, it nakties šmėkla, dūmus. Tai parblokėto Galioto liekanos. Vaizdas nykus. Jis spaudžia krūtine nevien tos „Marso lauke“ įveiktos šalies tėvainiui, bet net ir abejingam pašaliečiui. Jautresnieji vokiečiai, pamatę savo tėvų, savo gimtinę žemę, apsiverkė iš džiaugsmo ar gailesio.

Kuomet laivas visai sustojo ir jis pritraukta prie krašto, jin įėjo, pirmiausiai, vokiečių policijos oficialai, paskui gi keliolika šiaip jau vokiečių porto valdininkų. Kiekvienas jų užėmė atsakančias sau vietas pirmos klamos salione prie žaliai užtiestų stalelių. Mus užraginta eiti ten visus pašportų vizoms peržiūrėti. Stojome į eilę. Prisiartinę prie to laikinojo biūro turėjome net penkis stalus apeiti ratu, kur sėdį po vieną, du ar keturis valdininku, mus pašportus paėmėdavo, žiūrėdavo ir vis ką nors ar tai prirašydavo ar atskirai davinėjo kvitas. Procedura ilga, įkiri; pirm karo niekam neįsivaizdinama jokioj Europos nei Amerikos valstybėj. Kam tos kiniečių ceremonijos ten

nūnai praktikuojama, tikrai nežinia. Patys vokiečiai gi aiškina būk — tikslu apsaugoti „Faterlandą“ nuo negeis-
tinių svečių...

Prie vieno stalelio, kur sėdėjo keturi valdininkai, turėjome kiekvienas paduoti saskaita, po kiek ir kokių pinigų su savim vežamės: auksu, sidabru, banknotais ar keleivių čekiais. Vienas tu valdininku, paėmęs nuo kiekvieno tokį raščiuką skaitė, o kitas rašė į knygą. Iš čia siųsdavo mus toliau pas bagažo mistrą ir pagalios prie paskiausio stalelio, kur atiduota mums pašportai.

Vokiečių reikalavimas piniginės saskaitos iš atvyk-
tančių iš užjurio esąs ir gi ne be pagrindo: noras pakirsti plačiai išsikerojusiai jų krašte spekuliacijai šakas. Todėl grįžtas tuo jau keliu amerikietis neturi teisės išsivežti daugiau to, kiek atsivežė.

Kada visų pašportai peržiūrėta, rodės nebūsią jokių kliūčių mus ilgiau užlaikyti laive. Visi susigrūdome pas duris, kur buvo permestas tiltelis, jungias laivą su porto aikšte. Deja. Per tas duris įeidavo ir išeidavo vokiečiai žandarai; mus gi neleido du vokiečių milicininku stovėti prie durų. Tik gavę tinkamą ženklą jiedu atidarė duris ir dar kartą peržiūrėję visų pašportus, leido mus po vieną, it žasiukus, išeiti. Stoties įeigoje vėl kitas žandaras reikalauja parodyt pašportus. Ir tik per šio rankas perėję, atsikvėpėme laisvesniais esą didžiulėse laukimo salėse. Čia apsirūpinę bagażais keleiviai, tartum oazą pasiekę, visi puolėsi prie „pilsnerio“ — alaus. Tojo „nektaro“ diktas stiklas tekainavo šimtą markių. Zinovai gi tvirtino, kad mieste tokį jau alaus saiką gaunama pigiau.

Susiekimas gelžkeliais Vokietijoje nūnai neįtikėtinau pigus. Man beperkant II klasos bilieta iš Bremeno (nuo Bremerhaveno) iki Bremeni — apie valandą kelio — I ir

II klasų keleiviams išduota laive bilietai dykai) iki Eitkūnų prisiėjo užmokėti tik 6000 (šešis tūkstančius) markių su mažu kaupeliu. Markių neturėjau nei smulkesnio Amerikos banknoto kaip 5 dolerius. Kada gi man ėmė krauti liekį iš penkdolerinės, pradėjau nusiminti, nerasdama galimybės sutalpinti visą tą popierių krūvą savo piniginėje. Kai kurie mano bendrakeleiviai, išsikeitę dolerių dešimtines, juokavo gailėdamiesi, juog neatsivežė dar vienos valizos viršaus vokiečių markėms susidėti.

Su likusiom nuo bilieto apie 30.000 (trisdešimts tūkstančių) markių, mažne dvi paras maitinausi, teipiau patarnautojus po 1000, mažiausia po 500 markių apdovanojau, — (už ką jie lenkdameisi kone iki žemės dėkojo), Eitkunuose užsimokėjau už nakvynę švariausiame viešbutyje, teipgi už pusryčius, telegramas ir da parsivežiau į Lietuvą gerą gniužtę — vis iš tos vienos penkdolerinės.

Tik kelionė per Vokietiją buvo teip nepatogi, kokios nė sapne nesapnavome.

Iš Bremeno turėjome gauti pusiau vienuoliktos vakare tiesioginį traukinį Berlynan. Stotyje nešikų vos keli. Vargais sumedžiojau vieną kone badu primarintą senelį. Prieš traukiniui ateisiant, su mažesniais daiktais užlipome viršun laukti, ekspreso Berlynan. Ekspresas gi pasivėlino arti pusvalandį. Kad reikėjo jin įlipti su keturiais nešuliais, tartum atėjo pati kritingiausioji žmogaus gyvenime valanda. Spūstis, grūdimalis, kamša vagonų koridoriuose, jog nei į šią nei į kitą pusę negalėjai prasimušti — tiesiog neapsakoma! Vyrai lipa moterims beveik per galvas, drūtesnis nustumia alkūnėmis silpnesnį. Trečios, ketvirtos klasos keleiviai, nerasdami atatinkamuose vagonuose vietų, užima pirmos klasos kupe; ergelis, stumdymasis toks brutalis, kad kaikurių net drabužius suplėšyta. Visa tai matant ir jaučiant ant savo kailio

akimirksny atsiduri garslame New Yorke vasaros metu žydu užviešpatautame pajūry Coney Islande, kur, vakaro sulaukus, grįžtantiems iš maudynių namon traukiniais bei tramvajais, dažnai nuplėšia skvernus, išsuka rankas, sumanko skrybėles, iškrausto kišenių. Kišenių iškraustymu Bremeno stotis bene aplenkia ir žydiškąjį Coney Islandą. Čia mums besirūpinant, kaip dasigavus vagonan, vienam mano sankeleivių — amerikiečiui ištraukta 300 doleriu, kitam keleiviui čekai, pašportas su visom kvitom nuo bagažo.

Siaip ne teip susigrūdome koridoriuose su daigtais. Paskui vos — ne — vos įsispraudėme, kur kas pakliuk, į kupe. Ir džiaugdamesi, kad dar mes vis laimingesni už tuos, kurie, it silkės statinėse, susispaudę stovėjo vagonų koridoriuose, važiavome ramiai Berlynan. Už trijų valandų pasirodė, jog džiaugsmo valanda dar buvo toli nuo mūsų.

Hanover'e mus visus išsodinta. Reikėjo kitą traukinį imti Berlynan. Čia gi minios prieškalėdinė bruzda bei kruša pereina visokius panašios rūšies vaizdus. Traukinys po traukiniui eina Berlynan. Prie kiekvieno spaudžiamės — jau nebe švelniuojų, nebe kulturiniu manieru, bet su pakeltom alkūnėm — kaip ir visi kiti broliai europiečiai... Deja, vokiečiai, kaipo seni panašių „sportų“ praktikantai, mus pralenkia, sušokdami, zuikio mitrumu, per langus ir mus palieka ant platformės be vietų. Tokiame grumėsy, po atviru dangum praleidome porą valandų. Visagalio malonė, kad tuomet nei šalo, nei lijo, nei snigo. Dvi amerikietės — pirmą kartą patekusios Europon apgaleistavo, jog tą pat naktį negalėjo grįžti ten, iš kur atėjo — į Jungtines Valstybes. Viena jų histerikės juoku savo dirksnius paleido. Raminomė,

kač vis iš to „hell'o“ kaip nors išsiliuosuosime ir kad ne visoj Europoj tokia betvarkė.

Galop, ačiū „Naujienu“ atstovo ir jo draugo lietuviškom kumščiom ir čia pat įgytam prityrimui, sulindome, it zuikučiai olon, III kliasos šaltan, purvinan, vyrų prigrūsttan vagonan. Sasėdome kas ant daigtų, kas susispaudę ant kietų priešais kits kitą suolų. Tame vagone žmonių ir daigtų buvo kur kas daugiau, negu vietų. Visgi džiau-gėmės, kad nors tuo būdu pasieksime Berlyną.

O kankynių naktis! sušukčiau su Kačubėju kalinėjl Visi vyrai vokiečiai, neatsižvelgdami į moteris (buvome dvi) rūkė be perstojo, kad dūmai gerkles mum graužė. Pradėjome abi kosėti — čiaudėti. Prisiminiau apie ventileoija. Vienas jaunas rūkorių, gyvenęs apie pusmetį Amerikoje, susiprato atidaryt vagono lubose mažą langiuka. Truputį atsikvėpėm lengviau. Bet skurdžiai apsitaisiusiem vokietėliam tuoj šalta pasidarė. Už valandėlės kitos, nesiklausęs nei vieno, atsistojo ir vėl užtraukė langiuka. Galva man ėmė svaigti, akise žalia, taso it jurlige sergant. Vien trokštu, kad nors gyva iki Berlynui davyžiuoti tokioje torturų atmosferoje.

8:30 val. ryte sekmadienį (Gruodžio 24 d.) jau buvome Scharlottenburgo stoty Berlyne. Čia atsiskyre su kitais amerikiečiais, mes trys lietuviai išlipome laukti traukinio į Etkunus. 9-ą valandą atėjo. Vietas gavome antroje kliasoje be jokio vargo. Miegamieji vagonai buvo išpirkti keliom dienom prieš mums atplauksiant Bremenan. Bet nuo Berlyno miegamieji mums buvo ir bereikalingi. Pusę kelio važiovome, nors angštakai susispaudę, bet minkštose sėdynėse — Galėjome bent snūduriuojant atsikirsti už praeitos nakties nemigą.

Toliau gi, prasituštinus vagonams, konduktorius, matydamas mus nuovargi, surado man visai liusą kupe, teip, kad iki pat Eitkunų galėjome žmoniškai pasilsėti.

VIRBALIUJE.

Gruodžio 24 d. nakčia — 15 minučių iki 12-ai atvykome į Eitkunas. Turbūt buvau gerai įmigus, kad konduktorius, trečiu syk žadindamas, nusistebėjo, jog taip labai, girdi, esi pavargus. Kada sužinojau, jog jau paskutinė stotis, nė nejaučiau kaip greit apsirengiau ir išsiritau iš vagono. Nešikas paėmė daiktus ir abu kartu ėjome į muitinės sale. Prie muitinės durų paima vokiečių žandaras pašportus. Muitinėje mano daiktus visai nežiūrėjo, vien paklausė, ką valizose turiu. Mat buvo jau Kalėdų naktis, ir visiems rūpėjo, kaip greičiau darbą atlikus. Aš gi džiaugiausi, kad spėsiu nuvažiuoti nakčia į Virbalių.

Deja. Mano stambusis bagažas kurtai užkliuvo kelionėje. Be to bagažo stoties valdyba mane neleisdžia toliau važiuot: turiu, esą, palaukt, kol ateis visi daiktai. Aš nesutinku. Noriu siųsti į Bremeną telegramą su apmokėtu atsakymu į paklausimą, kur yra mano bagažas ir, kad kavėikiaus pasiųstų į Eitkunas. Stoties valdininkai mane apspito: viens šiaip, kits kitaip aiškina, kad negalima, esą, nei telegramos siųsti, nei peršieną pervvažiuoti. Na, sakau, ponai, jeigu mano daiktai neateis kelias savaites, ar jūs manote ir mane čia taip ilgai laikyti, nelygu kokią areštante? Ak jūs galėsite man pranešti į Kauną, sakau, kaip daiktai ateis; aš jums atmokėsiu, kiek pareikalausite, tik duokit man išvažiuot.

Viršaitis lyg susimąstė, pasitarė su kitais ir už valandėlės taria: eime pas telegrafistą. Nuėjome. Sėdi savo officely vienu—vienas ir snaudžia. Mano telegramą la

bai tingiai priėmė. Tingiai ėmė pinigus. Tik, kaip pasakiau, jóg likio nereikia, vokiečelis išsibudino ir labai nuširdžiai padėkojo. Atsakymas turėjo ateiti anksti Kalėdų rytą. Norms, nenoroms turėjau pasilikti Eitkunuose nakvynei.

Vienas stoties tarnautojų nuvedė mane į teip vadina-
ma, „Rusišką viešbutį“. Tame viešbuty, tečiaus jokių rusiškumo žymių, nėra. Kalba ir tvarka vien tik vokiečių. Kambarį gavau patogų, didelį, švarų. Kaipo Kalėdų naktis, Vokiečiai žemutinėje salėje žaidė bei giedojo atatinkamas tai šventei giesmes. Malonu buvo klausyti ir jaučiasi lyg piemenėlių mišiose kur nors bažnyčioje. Po 3-jų ryte muzika su giesmėm nutilo. Pradėjau ir aš migdytis. Jokio bildėsio niekur. Vien gaidys netolimoj kaiminystėje, karts nuo karto, primindavo besiartinančią aušrą. Šiaip — tylą, tobuliausia. Kad gi Eitkusnuose nebuvo katalikų bažnyčios, o į Virbalių traukini, žinojau, gausiant tik apie vienuoliktą val. prieš piet, tat nerūpėjo man nei kelti anksti. Nubudau apie 9-ą. Rytas buvo gražus. Žmonės išsipuošę skubėjo į „kirche“. Visi linksmi, judrus. Ir nežinodamas datos, jau vien iš jų veidų galėjai atsakyti tą dieną didelės šventės besant. Susimąščiau ir aš. Apsiprausiau, apsirėdžiau ir — į valgomąjį kambari.

Pusryčiai buvo labai kuklus: juoda kava beveik be cukraus ir be pieno — su juodos duonos miniaturinėm bandytėm, ir truputėlis sviesto. Sviestas pasenęs. Lašelis pieno kavai užbaltyt — pamėlynavęs. Nuo jo kava nepabala, tik susidrumsčia. Tokios rušies kavą nūnai — po karo — paduoda visoj Vokietijoj. Jei paklausi kodėl? — jie tuoj, nusiskųdami, pasiteisina, kad prancūzai jiems karves atėmę, jóg pieno neturi nei savo kūdikiams. Pusryčių laike patėmijau kitus alų su „Butterschnitzais“.

geriant vietoj kavos, arbatos ar čekoliados. Alų mat, nereikia baltyt, tat jojo skonis, dėl pieno stokos, nepasi-keičia.

Užsimokėjus už nakvynę ir pusryčius, nuėjau stotin. Čia suradus vieną valdininkų, kurie mane privertė nakvoti Eitkunuose, paklausiau, ar neatėjo atsakymas į mano telegramą iš Bremeno? Jis, girdi, nežinąs, eisias paklaust į telegrafinę. Už kelių minučių sugrįžęs, pareiškia, kad negalys dasibelsti; turbūt, esą, telegrafistas miegas — šventa. Na, nebuvo kas daryti manau. Neužilgi eina traukinys į Virbalių. Inspraudžiau į delmonę vienam, kitam valdininkėlių — Kalėdoms — ir įprašiau, kad, gavę kokią nors žinia iš Bremeno, liečiant mano bagažą, tuojaus praneštų man į Kauną nurodytu jiems antrašu. Visi tapo patenkinti, nuoširdūs. Prižadėjo visa padaryt tuo atžvilgiu, davinėjo patarimus už kits kito. Teliko man nusipirkti bilietas į Kybartus ir važiuot toliau. Parodo man būdele. Nueinu — ugi moteriškė captrie manęs. Sakau, aš bilieto noriu nusipirkt ir sprunku atgal nuo jos. Niekis, sako, eikite čia — į būdele. Supratau: reikalinga buvo pažiūrēt, ar šmugelio ant savęs neturėjau. Firmiausia stvērē už padelkų. (Turbūt moters dažniausia padelkose šmugeli slepia, pamaniau.) Paskui perglostinėjo visą skersai ir išilgai ir, nieko neradus, paleido jau per kitas duris, iš kur išėjau į bilietų kambarį.

Traukinys, bevažiuojant į Kybartus, beveik tuščias buvo. Aš irgi vienų—viena vagone. Tik štai įeina augštas, liesas, ilgais juodais plaukais, išbalęs jaunas vyriškis. Jo švarkas; marškiniai ir kaklaraikštis juodi. Pirštai jo ilgi, rankos — it giltinės. Iškarto pamaniau jį poeto arba artisto esant. Jis, atiprašydamas mandagiai, užkalbino,

klausdamas, bene aš suprantanti latviškai. Sakau, ne. — O gal, tamsta moki lietuviškai, paklausiau jojo? Ne, nemokas, atsakė, tik truputėli gali latviškai kalbėti. Tamsta, kokį reikalą, sakau, turi? — Teip, esą labai nemalonion situacijon iklivęs. ir pradėjo, graibydamos vokiškų ir latviškų žodžių, pasakoti, kad jį iš Eitkunu gražiną atgal į Rusiją gauti vizos pratesimą, kad galėtų važiuot į Paryžių per Vokietiją. Tuoj supratau, kad jis prancūzas ir pertraukiau jo kalbą prancūziškai. Bema-tant jo akys nušvito ir ėmė su paprasta jo tautiečiams žodžių gausybe bei gyvumu piešti savo prityrimus Mas-kvoje, kur darbavęsis kaipo Paryžiaus laikraščio reperte-ris. Vargas, girdi, ten neapsakomas. (Matyt iš jo veido). Brangybė daug didesnė negu Paryžiuje dabartiniais lai-kais. Daugelio butiniausių maisto produktų visai nega-lima, esą, gauti. Zmonių aibiai miršta iš bado, etc. Jis gi važiavęs nūnai savo tėvynėn. Pašportą turis iki Gruo-džio 31, tad nesitikėjęs jokių kliūčių iš vokiečių pusės. Stai, girdi, į Eitkunas atvykus, jį selaikę. Neleidę nei vakar nakčia grįžti Virbaliun, nei toliau važiuot linkui Berlyno. Turėjęs nakvoti ten pat ir tik dabar gavęs leidimą važiuot Kaunan ir pasirūpinti pašporto pratesi-ma, kad galėtų pasiekt Paryžių. Jis nežinaš nei kur tas prancūzų konsulas gyvenas Kaune, nei lietuvių kalbos nemokas, kad dasiklausinėti. Prie to gi Kalėdos, — kon-sulas vargiai norėsias jį priimti tokioje šventėje.

Pagailo man to iškašėjusio, — it džiovininkas paskuti-niame laipsnyje — žmogelio. Prižadėjau Kaune jam patarpininkauti. Galop, paaiškinau, kad Kaune maž-ne visa inteligentija kalba prancūziškai, tad keblumų dėl lietuvių kalbos nemokėjimo neturėsias. Nusiramino visai, tik pyko ant vokiečių, kad be jokio reikalo ir ne-

teisingai jį gaisina. Teip jam besiguodžiant ir Virbalių privažiavome.

Virbaliuje žmonių daug daugiau radome. Vieni jų su pundais, nešuliais belaukia traukinio, kiti betiksliai švaitos po stotį: pastarųjų — kone vieni žydai rušiskai varvozuodami. Minios mišiny, ir tą varguolį prancūzą paleidau iš akių. Čia irgi reikėjo eiti per muitinę, atiduoti pašportus revizijai, laukti kol juos kiekvienam sugražis, parodyt oficialams daiktus, bilietą tolesniai kelionei pirktis ir t.t. Kitais rūpintis nebuvo kada.

Arti valandą ir pusę palaukę gavome traukinį. Aš vėl viena vagone. Oras pakitėjo, ėmė lynoti. Dairytis pro langus neįdomu. Pasiėmiau skaityt lietuvių laikraščius, kuriuos nusipirkau Virbalio stotyje. Norėjau gaut iš Amerikos lietuvių laikraščių, bet neturį — niekad negauna. Beskaitant, atėjo konduktorius bilietų peržiūrēt. Klausiu, kada būsime Kaune prie tokio traukinio spartumo? — Prieš keturias, atsako.

Na, manau sau, bent su šviesa parvažiuosiu. Konduktoriaus, pasirodė, būta labai kalbaus. Žodis po žodžio pradėjo skustis, kad jie nei švenčių, nei pasilsių neturį ir kad iš savo algų netik su šeimyna, bet ir pavieniai negali pragyventi. Jų jų pačios turį įvairiais darbais užsiiminėti, kad prasimaitinus; drabužiams, kurui jau beveik nieko negali atidėt. Teip ir skurstą.

Vilkaviškio stoty mano sankalbėtojas — bėdulis konduktorius — išėjo. Ir nepasirodė iki Pilviškiaus, pasiekėme.

Pilviškiuose gi aš į jį domės neatkreipiau. Skubinau kaplačiausia akimis apmesti visą stoties apylinkę — teip angštai surišta su mano jaunystės atminimais.

Tečiau, atmainų, kurių tikėjaisi, po karo daug pastebėjiant, kaip ir nėra. Tas pats mūro triobesys su tokia jau paltforme, kaip ir seniau, ir rodos, tiek jau žydu, atėjusių iš miestelio pažiopsot į traukinį ir į keleivius. Vien apie stotį mažiau švaros; takeliai išmalti vežimų ratais, dumblas; darželių žymės nematyti.

Prisiminiau tas laimingas valandas, kada tėvučiai atveždavo mane į Pilviškių stotį, vasaros atostogoms užsibaigus. Kiek čia paguodos žodžių, kiek ašarų išlieta, belaukiant, kada traukinys, it smakas, atbėgęs nuo Vilkaviškio, paims mane ir išveš toli, toli — už šimto mylių — į Petrogradą! Ir vėl, po mokslamečio parvykus — kiek džiaugsmo, išvydus tėvą, motiną, belaukiančius nekantriai — ant tos pat platformės, — kad parsivežus ilgon, malonion viešnagėn — į gimtinę pastogė... Visa atsiminus, rodės čia mano tikroji tėviškė, ir, kuomet traukinys pasijudino iš vietos, širdį it geležies ranka sugniaužė, panašiai, kaip būdavo kadaise — atsisveikinant su savo mieliausiais pasaulyje...

Apylinkėse irgi maža atmainų: kur — ne — kur nauji mūro namai išdygę vietoje medinių. Keliai išgriauti. Žiemkenčių javų dirvos žaliuoja dar neįskaudintos žiemos. Kai — kur, paliktos linų rikutės — pūsta. Siaip — jokios gyvybės. Ir kas tokioj dienoj ir tokiame purškanos ore išdrįs klampoti po laukus?!

Arčiau Kazlų rūdos, Mauručių kalvų daubose marguliuoja neištirpusio sniego plekai.

(Bus daugiau.)

GYVENIMO BANGOSE.

Krūtinėje mano kam laužą sukūrei?
Neliaudama metus liepsnos sausų medžių,
Paleidai liūliuoti valtį audrioj jūrėj
Be būrių, be irklo, be vadžir....
 Siela jau pavargus, be žado
 Apleidus sparnus, kaip plaštakė suvytus
 Po kryžium nualkus suklupo,..
 Palaidojus žemėn svajotąsis rytas.
Skausmai vis didėja, vis plėšo krūtinę.
Kaip tvirtus krantus laužo pavasari lytus,
Kaip upės putodamos šniokščia užtvine;
Vanduo susidrumstęs — nebėr kuo ramintis.
 Viltis spinduliuota skausmuose užgeso.
 Dangus apsiniaukęs, žaibai tiktai platus,
 Ant pusgyvio veido naujus smūgius rašo
 Zabangais ištaisęs ir taip siaurų taką
Iš mano krūtinės štai styro vilyčia
Buka, negaląsta, be to surūdijus,
Insmeigus, sakeisi padarius tai tyčia,
Kad dėmesį tuomi pasaulio igijus.....
 Einu per pusnynus, o vėjai palydi
 Saulutės seniai nemačiau.....
 Keliaujantiems paskui lelijos tezydi
 Ir džiaugsmo tik gimną tegirdi dainuojant...

Štoties atidarymas.

(Felejetonas).

— Pietu, pietu, — šaukė kambario šeimininkė savo vyrą ir vaikus. Pietų, pietų aidas pasklido ir mano kambarėly. Buvau dar be pietų. Skaičiau laikraštį. Galop mečiau laikraštį ant stalo ir išsiskubinau pietų. Bažnyčios bokšto laikrodis išmušė ketvirtį antros. Pietų nepavėlavau. Būta penktadienio. Valgiau aš ir viena mokinė, šeimininkė kartkartėmis mudviem padėdavo valgyti ir vis klausinėjo navynų. Kiek vėliau atėjo dar ir mokinys. Zaunijom, plėpėjom. Ziūriu beveik dvi valandį. O dviejose pasitarimas sudarymui dainorių draugijos, koncertus rengti: pirmiau vienam, paskui antra, trečiam ir t. t... vieno po kito. Susirinko visų keturių balsų: sopranų, altų, tenorų ir basų — žmonių virš šešių dešimčių (apie tiek). Viskas vyko salėje — nagi kurioj salėj?! — Aa — nežinotel? — „Blaivybės“.

Kieme, prieš salę, mergina skabė eglė šakas parvežtas iš girios. Indomu žinoti, kas bus iš tujų eglė šakų! Manau, turbūt, kokia bažnytinė iškilmė, nes čia paprastai, prieš šventes, eglė šakų vainikus pindavo. Insitikrinimui paklausiau. — Padėk, Dieve! — Katriute! kas bus iš eglė šakų? — Nugi vainikų — atsakė Katriutė — rytoj stoties atidarymas.

Aa suprantu! Zinią perdaviau kitiems. — Apie trečią valandą — tęsė toliau. Sako šventys, sakys pamoksla, atvažiuos didelių ponų, ponai ministeriai, o gal ir prezidentas. — Indomu!

Rytojaus dieną visai apie stoties atidarymą nė į galvą neatėjo. Apie 1:25 v. beinant, miestu išgirdau skambutį.

Ką tai reiškia?! Jei būtų prjekymetis — sakyčiau skambina, kad kam nors prapuolė kumeliukas ar kas panašus; jei šventadienis — sakyčiau koks mitingas šaukiamas, o dabar šeštadienis — niekad to nesu girdėjęs. Prisiartinus skambintojui girdžiu: — „Iškabinkite vėliavas, šiandien trečią valandą stoties atidarymas. Atvažiuoja aukštų svečių“. Trečią valandą, laiko dar yra. Nuėjau kur reikia. Pusiau trijų buvau namieje. Gal daugiau minutes praelinkus girdžiu groja orkestras. Iš garso supratau einant būsimosios stoties linkui. Bus stoties atidarymas išgirdau keno tai balsą, bet iš kur, nežinau. Gal būt, patė balsiai pamaniau. Na, namieje nesėdėsiu. Einu. Miesto gatvės pilnos žmonių traukiančių stoties linkui. Priešingon pusėn, rodos, niekas nedirso eiti. Mieste ištikrųjų tik plevėsuoja vėliavos. Krautuvės uždarytos. Kurio tikslu nežinia, ar dėl to, kad buvo „šabas“, ar dėl to, kad stoties atidarymas, — tur būt — kad šabas. Gedemino gatvėj, kuri tiesiai stotin veda, būta jau prisirinkusių žmonių keli šimtai, beveik tūkstančiai. Išėjusieji iš miesto matė rūkstančius iš namo kamino dūmus, vieni sako traukinys, kiti ne traukinys paskui kaminas, kai kas sako, būk tai avinas rūkstaš. Visi juokiasi, klega. Smagu tarpe minios. Užmiršti visa. Ziūri, kas toliau bus. Stai atburbia automobilis, atpyška fajetonas, vienas kitas ir.... ir atlekia raštu.....

Cia jau stotis. Atsistojau patogiojv ietoj, kur atvykusieji svečiai turėsią išlipti iš traukinio. Pamatysiu ponų, ponų ir kone sakysiu. Minią jau galima tūkstančiais skaityti ir tik vienos rankos pirštų būtų perdaug. Mieste, maniau, likę tik tie, kurie nevaikščioja. Ar teislingai maniau... Apsidairiau aplinkui. Gražu! Vienoje pusėje stoties stovi suverstos be jokios tvarkos krūvos šieno ir šiaudų, o kitoje gražiai sukrautos krūvos spalų — ant jų didelės krūvos žmonių sulipusios. Nuo šieno ir šiaudų

krūvų kareiviai kartais pakeikdami ir su šautuvų kulbėmis žmones stumdė. Vazdas darosi įvairesnis.

Abipusiai bėgių sukastos eglaitės — jų nedaug, valstybei turtas nelabai aikvojamas. Aukščio ir pločio vos garvežis lenda, žinoma, ir vagonai stovi žalių eglių šaku vainikais papuošti vartai. Vartų smailumoj vytiš ir paršas. M. stoties atidarymas 1923 m. sausio mėn. 13 d. nukreiptas į leidžiančiosios saulutės spindulius. Bet jinai, saulutė, tur būt, iškilmes nematė pasislėpusi po tamsia skara — debesimis. Miesto ponai pasipuošę švaisotos, pabara besigrūdžiančius žmones, aiškindami jiems, jog čia esą ne atlaidas ir grūstis negalima.

Traukinys jau matyti.... Minia dar labai sujudo. Traukinys — tik keletas metrų atstumo. Orkestras sugrojo — „Lietuva tėvyne mūsų“. Ko žiūrinti minia nežino. Vieni šaukia: „muzika groja“, — kiti — „atvažiuoja“ ir iš tikrųjų kas jiems įdomu buvo, tur būt, jų paklausus, nepasakytų. Traukinys sušvilpęs sustojo. Pro vartus praeiti neturėjo drąsos — nes skersai vartus buvo pertiestas trispalvis raikštis — jo mašinistas pabūgęs, kad nepažeidus garvežį sustojo raikščio nepalietęs.

Atsidaro vagono durys. Išlipo ponų, ponių ir.... Nuo paaukštintos vietos pasigirdo balsas — buvo tai prakalbos. Kalbėtojai džiaugėsi tuo pirmuoju Lietuvos gyvenimo valandose taip svarbiu atliktu darbu nuvedimo gelžkelio, jie sako: Garbė drąsuoliams sumanytojams, garbė! Pašventino. Pakalbėjo gražiai — bet galėjo dar gražiau. Perkirpo raikštį ir traukinys išlindo pro vartus. Stotis atidaryta! Svečiai paimti automobiliuosna, fajetonuosna nupyškėjo į miestą kur buvo rošiama jų pagerbimui ir stoties atidarymui paminėti — balius. C. restoranas uždarbio turėjo — o gal veltui vaišinti!?

Minia skubinos į namus. Gatvės užsikimšo. Vėlavos dar plevėsavo. Pirmoji iškilmių dalis baigta. O kada baigėsi antroji nežinau. Tur būt, jau miegojau ir sapnuot nesapnavau. Rytojaus diena buvo sekmadienis.

B. B—tis.

CONSTITUTION OF LITHUANIA

PREAMBLE

In the name of Almighty God, the Lithuanian nation, gratefully mindful of the glorious deeds of her sons and their noble sacrifices made to free their fatherland, having reconstituted her independent State, and desiring to establish for her independent life a firm democratic base, to create conditions for the establishment of right and justice, and to assure to all her citizens equality, freedom and welfare, and proper State protection for the work and morals of the people, through her duly authorized representatives formally convened as the Constituent Assembly, on the first day of August, 1922, adopted this the Constitution of the State of Lithuania.

1.—FUNDAMENTAL PRINCIPLES

SECTION 1.—The State of Lithuania is an independent democratic republic.

The sovereign Government of the State shall be vested in the people.

SECTION 2.—The governmental functions of the State shall be performed by the Legislative (the Seimas), the Executive and the Judicial Departments.

SECTION 3.—In the State of Lithuania no law which is contrary to the Constitution shall have force.

SECTION 4.—The boundaries of the territory of Lithuania can be changed only in the manner prescribed by law.

SECTION 5.—The law shall determine the administrative divisions of the territory of Lithuania.

For the purpose of special local needs of inhabitants, autonomous units, whose boundaries and rights shall be fixed by law, may be formed from separate districts of Lithuania.

SECTION 6.—The Lithuanian language shall be the language of the State. The use of local languages shall be determined by law.

SECTION 7.—The State colors shall be yellow, green and red. The State coat-of-arms shall be a white knight on a red background.

II.—LITHUANIAN CITIZENS AND THEIR RIGHTS

SECTION 8.—Citizenship may be acquired and revoked in accordance with the citizenship laws.

Citizens of foreign States may become citizens of Lithuania provided they shall have resided in Lithuania not less than ten years.

SECTION 9.—No person can be at the same time a citizen of Lithuania and a citizen of any other State.

SECTION 10.—All citizens of Lithuania, men and women, are equal before the law. No special privileges can be given to, nor shall the rights of citizens be restricted because of race, creed or nationality.

SECTION 11.—The person of a citizen shall be inviolable. A citizen may be brought before justice only in such cases and in the manner prescribed by law. A citizen may be arrested or his liberty restricted only in case he shall be found committing an offense, or by the decision of a judicial

organ of the Government. The cause of arrest must be made known to such citizen and a copy of the indictment given him within forty-eight hours. No such indictment having been given, the person so placed under arrest shall be given his freedom.

SECTION 12.—The home of a citizen shall be inviolable. Entry into a home and the making of a search therein shall be permitted only in such cases and in the manner prescribed by law.

SECTION 13.—Citizens shall have the right of freedom of religious belief and conscience.

The belonging to any religion or the profession of one's convictions shall not form the basis for justification of an offense or for refusing to perform public duties.

SECTION 14.—Secrecy of correspondence and communication by post, telephone and telegraph shall be guaranteed to citizens. Exception can be made only in cases provided by law.

SECTION 15.—Freedom of speech and of the press shall be guaranteed to the citizens. This freedom can be restricted only in such cases as is provided by law, whenever it shall be necessary to protect the morals and the order of the State.

SECTION 16.—The right of citizens to freedom of assembly without arms and without disturbance of the public peace, in the manner prescribed by law, shall be recognized.

SECTION 17.—Freedom to form societies and associations shall be guaranteed to the citizens, provided the purpose thereof and the methods of putting them into effect shall not be contrary to the penal laws.

SECTION 18.—Any citizen who shall have been aggrieved by an official in the performance of his duties shall have the right, in the manner prescribed by law, to have such official brought before a court of justice without first obtaining the permission or consent of his superiors, and to seek damage.

SECTION 19.—Each citizen shall have the right of petition to the Seimas.

SECTION 20.—Citizens shall have the right of initiative in the making of laws. Twenty-five thousand citizens, possessing the right to elect Representatives to the Seimas, may submit their proposals to the Seimas in the manner prescribed by law, and the Seimas shall be obliged to consider these proposals.

SECTION 21.—The right of property shall be protected. The property of citizens may be condemned, in the manner prescribed by law, only in the event of the public need.

III.—THE SEIMAS

SECTION 22.—The Seimas shall be composed of the Representatives of the people.

SECTION 23.—Representatives shall be elected by a general, equal, direct and secret ballot, based upon a proportional election system. The laws shall determine the number of Representatives and the manner of conducting elections.

SECTION 24.—All qualified Lithuanian citizens, men and women, not less than 21 years of age, shall have the right to elect Representatives to the Seimas, and those not less than 24 years of age to be elected.

SECTION 25.—The Seimas shall be elected for three years.

Should the State be at war, or should there be martial law in more than half of its territory, the President of the republic may, by a special act,

extend the term of the Seimas beyond the term for which it shall have been elected. Such act of the President of the republic must be confirmed by the Seimas.

SECTION 26.—The election of a new Seimas must take place before the expiration of the term of the old Seimas. The President of the republic shall fix the date for the election of the new Seimas.

The term of the new Seimas shall commence upon the expiration of the term of the old Seimas.

The Seimas shall convene not later than thirty days after its election. The President of the republic shall designate the day for the convening of the Seimas.

SECTION 27.—The Seimas shall make the laws. The manner of publication of the laws, and the time when they shall become effective, shall be determined by a separate law.

SECTION 28.—The Seimas shall supervise the work of the Executive Government, propounding questions and interpellations, and conducting investigations.

SECTION 29.—The State budget and its administration shall be confirmed by the Seimas.

SECTION 30.—The following State agreements and treaties entered into by the Government shall be confirmed by the Seimas: Peace treaties, agreements for the acquisition, abandonment or conveyance of territory by the State, commercial treaties with other States, foreign loans, agreements which wholly or partially abolish or amend existing laws, agreements which impose duties on Lithuanian citizens, agreements which fix direct or indirect monopoly or condemnation rights.

SECTION 31.—The Seimas shall have the power to declare and end war.

Acts of war may be commenced without the Seimas in case an enemy country shall have declared war against Lithuania, or in case the enemy, without declaration of war, shall have invaded the borders of Lithuania.

SECTION 32.—In case of war, armed uprising or other disturbances dangerous to the peace of the State, the President of the republic, having first made a proposal to the Cabinet of Ministers, may declare the existence of a state of war or other unusual state of affairs in the entire State or in certain parts thereof, temporarily place in abeyance the constitutional rights of citizens (Sections 11, 12, 14, 15, 16, 17), and use means to prevent or remove such danger, even using armed force, and at the same time he shall bring all of these matters to the attention of the Seimas, which shall either confirm or reject such act of the Executive.

SECTION 33.—The Seimas shall elect its President and other members of the presidium.

The Seimas shall adopt its own rules which shall have the force of law.

SECTION 34.—The sessions of the Seimas shall be called in the manner determined by the Seimas. If the President of the republic or one-fourth of the number of its Representatives shall so request, the President of the Seimas shall call the Seimas into session.

SECTION 35. Each Representative, upon assuming office, shall make oath or solemnly affirm that he will be loyal to the Republic of Lithuania, protect its laws and conscientiously carry out his powers and fulfill his duties as representative of the people.

Any Representative who shall decline to make oath or make affirmation, or who shall make oath or affirm conditionally, shall lose his powers as a representative.

SECTION 36.—Representatives shall be guided only by their conscience, and they shall not be restricted by any mandates whatsoever.

SECTION 37.—Representatives shall not be punished by courts of justice for speeches made in the course of their duties, nevertheless they may be made to answer in the ordinary manner for injury to the reputation of another.

SECTION 38.—The person of a Representative shall be inviolable. A Representative can be arrested only with the consent of the Seimas, except in cases where the Representative is found in the place where the offense is being committed.

Notice of the arrest of a Representative and the cause of such arrest in such case shall be given not later than forty-eight hours to the President of the Seimas, who shall announce the same to the Seimas at its next session. The liberty of such Representative may be restored by the Seimas.

SECTION 39.—Representatives shall have the right of free transportation on all the railroads of Lithuania.

The compensation which Representatives shall receive for the performance of their duties shall be determined by law.

IV.—EXECUTIVE AUTHORITY

SECTION 40.—The executive authority shall be vested in the President of the republic and the Cabinet of Ministers.

SECTION 41.—The President of the republic shall be elected by the Seimas.

The President of the republic shall be elected by secret ballot of the absolute majority of the Representatives. If after taking two ballots none of the candidates shall have received the absolute majority of the votes of the Representatives, the President of the republic shall be then elected from the two candidates who shall have received the most votes, and he shall be deemed elected President who shall have obtained the more votes. In case both candidates shall have obtained an equal number of votes, the senior in years shall be deemed elected.

SECTION 42.—The President of the republic, upon assuming office, shall make oath or solemnly affirm, with all his power, to look after the welfare of the republic and the people, protect the Constitution and laws, and conscientiously fulfill his duty and be just equally to all.

SECTION 43.—Any Lithuanian citizen who shall be eligible for election as a Representative to the Seimas, and who shall not be under 35 years of age, may be elected as President of the republic.

SECTION 44.—The President of the republic shall be elected for three years.

The President of the republic shall remain in office until the election of his successor.

The President of the republic may be dismissed from office by a two-thirds vote of all the Representatives of the Seimas.

The same person shall not be elected President of the republic for more than two three-year terms in succession.

SECTION 45.—In case the President of the republic shall leave the country, or in case of sickness or temporary disability, his duties shall devolve upon the President of the Seimas. In case the President of the republic shall resign from office, die or become too ill to perform the duties of his office, another President shall be elected to complete the unexpired term.

SECTION 45.—The President of the republic shall represent the republic, accredit emissaries and accept the envoys of foreign countries.

SECTION 47.—The President of the republic shall appoint the Prime Minister, authorize him to form the Cabinet of Ministers, confirm the same, and accept the resignation of the Cabinet of Ministers.

SECTION 48.—The President of the republic shall appoint and dismiss the State Controller.

The State Controller shall be responsible to the Seimas, and shall resign upon the vote of want of confidence by the Seimas.

SECTION 49.—The President of the republic shall appoint and dismiss officials of the republic whose appointment and dismissal shall be vested in him by law.

Section 50.—The President of the republic shall publish the laws.

The laws adopted by the Seimas shall be published by the President of the republic within thirty-one days, to be calculated from the day on which the law shall be submitted to him.

The President of the republic shall have the right, within twenty-one days, to be calculated from the day on which the law shall have been submitted, to return to the Seimas, with his remarks, the law adopted by the Seimas, for second consideration. If the Seimas shall then pass the same law by an absolute majority of the votes of all the Representatives, the President of the republic must publish it.

If the Seimas by a two-thirds vote of all of the Representatives shall recognize the publication of a law as urgent, the President of the republic shall not have the right to return it to the Seimas for second consideration.

SECTION 51.—The President of the republic shall have the right of pardon.

The President of the republic may pardon only with the consent of the Seimas the offenses of Ministers who shall have been sentenced for abuse of office.

SECTION 52.—The President of the republic shall have the right to dissolve the Seimas.

Upon the meeting of a new Seimas, the President of the republic shall be re-elected.

The election of a new Seimas must take place not later than sixty days after the dissolution of the Seimas. The term of the new Seimas shall commence from the day of election.

SECTION 53.—The President of the republic is the Commander-in-Chief of all armed forces of the republic.

The Cabinet of Ministers and the proper Minister shall be responsible to the Seimas for the control and administration of the armed forces of the republic.

In time of war, upon the proposal of the Cabinet of Ministers, the President of the republic shall appoint the Chief Military Commander.

SECTION 54.—The President of the republic shall have the right to participate in the sessions of the Cabinet of Ministers, and preside over them, and to require from the Cabinet of Ministers or individual Ministers information in writing relating to their office.

SECTION 55.—All the acts of the President of the republic, in order to have force, must have the signature of the Prime Minister or the proper Minister. Responsibility for the act shall rest upon the Minister who shall have signed it.

SECTION 56.—The Cabinet of Ministers shall consist of the Prime Minister and other Ministers. The number of Ministers and their duties shall be determined by law.

SECTION 57.—The Prime Minister shall submit the names of the Ministers selected by him to the President of the republic for approval. The President of the republic shall have the power to dismiss the Ministers.

SECTION 58.—Upon assuming office, the Ministers shall make oath or solemnly affirm that they will impartially and conscientiously perform the duties of their office and uphold the Constitution and laws.

SECTION 59.—The Cabinet of Ministers shall be responsible as a whole to the Seimas for the common policies of the Government, and each individual Minister shall be separately responsible to the Seimas for the work assigned to him in the administration of his special department.

The Ministers must have the confidence of the Seimas. If the Seimas shall directly declare want of confidence in them, the Cabinet of Ministers and each Minister must resign.

SECTION 60.—The Cabinet of Ministers shall formulate and submit to the Seimas proposed laws.

Ministers who shall remain in the minority in passing upon a proposed law by the Cabinet of Ministers shall have the right to present, in writing, to the Seimas their minority view in respect thereto, together with the proposal submitted by the Cabinet of Ministers.

SECTION 61.—The Cabinet of Ministers shall uphold the Constitution and administer the laws, conduct the internal and foreign policies and protect the inviolability of the territory and the internal order of the republic.

SECTION 62.—The State Controller shall have the right to participate in an advisory capacity in the sessions of the Cabinet of Ministers.

SECTION 63.—The Seimas alone, by the absolute majority of votes of all the Representatives, shall have the right to commence criminal action against the President of the republic, the Prime Minister or any Minister for abuse of office or treason.

Such instituted action shall be passed upon by the Supreme Court of Lithuania.

V.—THE JUDICIARY

SECTION 64.—The Judicial Department shall render decisions in the name of the republic in accordance with the laws.

SECTION 65.—No decision of a court shall be modified or reversed, except by judicial authority in the manner prescribed by law.

Amnesty may be granted in the manner provided by law.

SECTION 66.—The organization, competence and jurisdiction of the court shall be fixed by law.

SECTION 67.—There shall be one Supreme Court for the entire territory of the republic.

SECTION 68.—The courts shall pass upon the legality of acts proceeding from the Administration.

SECTION 69.—All citizens are equal before the courts.

Special courts shall pass judgment upon soldiers for offenses committed while in the service.

Special courts may be established only in time of war or while a state of war shall exist.

VI.—LOCAL SELF-GOVERNMENT

SECTION 70.—The right of self-government shall be guaranteed to communities and cities within the limits of law.

General, equal, direct and secret ballot shall be made the basis for the election of local self-governments.

SECTION 71.—The organs of self-government shall look after the needs of the local government of the State in the manner prescribed by law.

They shall have the right to impose taxes for the needs of local self-government, in accordance with special tax laws provided for that purpose.

SECTION 72.—The Administration shall be charged with seeing that the organs of self-government shall execute their duties, and that their work shall not be contrary to the laws of the State.

The courts shall finally pass upon any disputes arising between local self-governments and the Administration.

VII.—RIGHTS OF NATIONAL MINORITIES

SECTION 73.—National minorities of citizens, which shall form an appreciable part of the citizenry, shall have the right, within the limits of the law, to administer autonomously the affairs of their national culture—public education, charity, mutual aid—and to elect necessary bodies to conduct these affairs in the manner prescribed by law.

SECTION 74.—The national minorities, set forth in Section 73, shall have the right, in accordance with special laws for that purpose, to impose upon their members dues for needs of national culture, and they shall have the benefit of the proper portion of the sums set aside by the State and the local self-government for matters of education and charity, provided the sums allowed by the common State and self-government institutions shall not suffice for these needs.

VIII.—DEFENSE OF THE REPUBLIC

SECTION 75.—All the citizens of the republic shall participate in the defense of the territory in the manner prescribed by law.

SECTION 76.—For the defense of the republic, armed forces shall be organized. The organization of armed forces, the means of mobilization, the nature and term of service shall be fixed by law.

SECTION 77.—The care and protection of the State shall be guaranteed to the families of soldiers and to the soldiers themselves who shall lose their health or life in line of duty.

IX.—EDUCATION

SECTION 78.—The education of their children shall constitute the supreme right and natural duty of the parents.

SECTION 79.—Schools may be established by the State, local self-governments, public organizations and individuals. All schools shall be under State supervision in the manner prescribed by law.

SECTION 80.—Religious education in schools shall be compulsory, with the exception of schools established for children whose parents do not belong to any religious organization. Religion shall be taught in accordance with the requirements of those religious organizations to which the students belong.

SECTION 81.—Primary education shall be compulsory.

The manner and time of establishment of compulsory primary education shall be fixed by law.

Primary education in schools maintained by the State and local self-governments shall be free.

SECTION 82.—Private religious schools, provided they comply with the minimum of the program fixed by law, shall receive from the State-Treasury for the purposes of education that part of the budget appropriation which shall correspond to the number of Lithuanian citizens and students belonging to such religion which shall conduct such schools and education.

X.—MATTERS OF RELIGION AND CULT

SECTION 83.—The State recognizes the equal right of all religious organizations existing in Lithuania to administer their affairs in accordance with the requirements of their canons or statutes, freely publish their religious doctrines and to practice their cult ceremonies, to establish and manage their cult business, schools, educational and charitable institutions, establish convents, religious congregations and fraternities, to impose upon their members dues for the needs of the religious organizations, and to acquire and manage personal and real property.

Religious organizations shall possess the rights of legal entities in the State.

Spiritual advisers are relieved from military obligations.

SECTION 84.—The State shall recognize newly-formed religious organizations, provided their beliefs and moral teachings and statutes shall not be contrary to the public good and morals.

The formation of such organizations and their existence shall be determined by law.

SECTION 85.—Birth, marriage or death certificates, made by the faithful before their spiritual advisers, if they comply with the form determined by law, shall have legal force in Lithuania, and citizens shall not be compelled to repeat such acts in another institution.

SECTION 86.—The laws shall protect Sundays and other holidays recognized by the State as days of rest and spiritual need.

SECTION 87.—Soldiers shall be granted leave to attend to their religious duties.

Persons in hospitals, jails and other public institutions shall be given the opportunity to attend to their religious duties.

XI.—THE BASIS OF THE ECONOMIC POLICY OF THE STATE

SECTION 88.—The freedom of husbandry and initiative in all the departments of economy shall be guaranteed to each citizen. This freedom can be restricted only by law in case of public necessity.

The economic life shall be so regulated that each citizen shall have work.

SECTION 89.—The laws shall guarantee special self-government to the separate departments of economy. There shall be established by law bureaus of agriculture, commerce and industry, labor and other bureaus, whose co-operation with the State Government for the standardization of the economic life shall be prescribed by law.

SECTION 90.—The principle of private ownership shall be made the basis for the management of land.

To the State shall be reserved the right to regulate the management of land in such a manner that there shall be established suitable conditions for the proper cultivation of agricultural lands, and especially for the development of the smaller and average farms.

Estates shall be parceled in the manner prescribed by law.

XII.—STATE FINANCES

SECTION 91.—The imposition of taxes on the inhabitants, appropriation of money from the State Treasury, the making of internal loans or the issuance of paper money, can be done only in the manner provided by law.

SECTION 92.—The State Controller shall supervise the accountability and responsibility of revenues, expenditures and debts of the Government.

SECTION 93.—The State Controller shall prepare each year a report of the functioning of the State budget for the past year and submit the same to the Seimas not later than the fifteenth day of October.

SECTION 94.—The Cabinet of Ministers shall prepare an estimate of all the receipts and expenditures of the State for the ensuing year and submit the same to the Seimas for confirmation not later than the fifteenth day of October.

SECTION 95.—The estimate of State revenues and expenditures shall be fixed by law for each year separately before the beginning of the budget year.

SECTION 96.—The budget year shall commence on the first day of January and shall end on the last day of December.

XIII.—SOCIAL PROTECTION

SECTION 97.—The working power of the people shall be guarded and protected by special laws.

The State shall protect by separate laws a workman while ill, during old age, in cases of misfortune and when unemployed.

SECTION 98.—The basis of the family life shall be motherhood. Equality of right for both sexes shall be a fundamental principle of the home.

The social welfare and family health shall be protected and maintained by special laws.

Maternity shall be under the special protection of the State.

SECTION 99.—Public morals and health shall be protected by special laws.

SECTION 100.—All classes of schools shall be equally accessible to all.

SECTION 101.—For the purpose of maintaining temperance, all the citizens of the community shall have the right to decide whether establishments for the sale of intoxicating liquors shall be maintained within their residential district.

XIV.—AMENDMENT OR SUPPLEMENT TO THE CONSTITUTION

SECTION 102.—The Seimas, the Executive Department, or 50,000 citizens having the right to elect to the Seimas, shall have the right to propose an amendment or supplement to the Constitution.

SECTION 103.—A proposed amendment or supplement to the Constitution shall be adopted by a vote of three-fifths of all the Representatives of the Seimas.

An amendment or supplement to the Constitution, adopted by the Seimas, shall be submitted for decision to the people by a general vote, provided that within three months from the date of its publication the President of the republic or one-fourth of the number of Representatives, or 50,000 citizens having the right to elect to the Seimas, shall require the same. A constitutional amendment or supplement, adopted by the Seimas, if it shall not be submitted in accordance with such requirements, shall become effective after three months from the date of publication.

A constitutional amendment or supplement, adopted by the Seimas, shall be regarded as rejected by the people if not less than half of all the citizens

having the right to vote shall have participated in the voting, and not less than half of the citizens having participated in the voting shall have voted against such amendment or supplement.

A constitutional amendment or supplement which shall be adopted by the Seimas by a vote of four-fifths of all the Representatives shall acquire force from the date of publication.

XV.—INTRODUCTORY REGULATIONS

SECTION 104.—Upon the publication of this Constitution, the Constituent Assembly shall remain in place of the Seimas until the election of the Seimas.

The first term of the Seimas shall commence from the date of its election.

The date of election of the first Seimas shall be fixed by the President of the republic, having in view that it shall not be later than three months from the date of publication of the Constitution.

SECTION 105.—The President of the Constituent Assembly shall act as President of the republic until the President of the republic shall be elected.

From the date upon which the Constitution takes effect he shall have all the rights given in the Constitution to the President of the republic.

SECTION 106.—All the laws in force in Lithuania up to the date of publication of this Constitution, which are not contrary to the Constitution, and which shall not be abolished or amended by this Constitution in the manner provided, shall remain in force.

SECTION 107.—The Provisional Constitution of the Lithuanian State ceases to be in force.

SECTION 108.—This Constitution of the Lithuanian State becomes of full force and effect from the date of its publication.

(Signed)

A. STULGINSKIS,
Acting President of the Republic,
President of the Constituent Assembly.
GALVANAUSKAS,
Prime Minister.
J. KAROBLIS,
Minister of Justice.
P. JUODAKIS,
Minister of Education.
J. OLEKA,
Minister of the Interior.
B. TOMASEVICIUS,
Acting Minister of Communications.
D. SIEMASKA,
Acting Minister of White Russian Affairs.
V. JURGUTIS,
Minister of Foreign Affairs.
J. DOBKEVICIUS,
Minister of Finance, Commerce and Industry.
J. ALEKSA,
Minister of Agriculture and State Property.
SLIZYS,
Minister of Defense.
M. SOLOVEICIKAS,
Minister of Jewish Affairs.

Kovno, August 6, 1922.

Kas Girdėti Pasaulyje.

LIETUVA.

Sių metų pradžioje Tautų Lygos Taryba šokdama sąlyg prancūzų militaristų smuiką nutarė padalyti tarp lenkų ir lietuvių neutralę zoną. Lietuvos atstovas Sidzi-kauskas užprotestavo, pranešdamas, kad Lietuva tokio nutarimo nepriimsianti. Tas reikštų, kad Tautų Lyga, pasmerkusi 1920 m. lenkų okupavimą Vilniaus, dabar prancūzų militaristų klausydama pamiršta apie savo nusprendimą pirm 2 metų ir netik lenkams dovanoja visą Vilniaus Lietuva, bet dar ir neutralės zonos gabalą primeta.

Lygos pirmininkas prancūzų buvęs premijieras (socialistas) Viviani Lygos posėdyje ėmė gazdinti Lietuvą boikotu, bet Lietuvos, atstovas, savo pasakes, ramiai išėjo iš tokių posėdžių salės. Lenkai, su prancūzų pagelba, gavę pritarimą Lygos, apie 15 Vasario buvo mėginę užimti Lietuvių žemes, bet susitiko su tos šalies apgynėjais lietuviais. Mūšiuose krito keli šimtai žmonių. Kilo pasaulyje lermas, kad Lietuva eina prieš visą pasaulį, bet, kad prancūzai jau daugeliui įkirėjo su savo kardų mosikavimu, anų grėšiamas vardan viso pasaulio boikotas neįvyko. Vasario pabaigoje (26 d.) naujienos iš susirėmimo vietų praneša, juog tarp lietuvių ir lenkų užpuolikų padaryta sutartis. Karo nebūsią. Reikalas būsiąs išrištas gražumu...

Akyveizdoje Lietuvos valdžios griežto nusistatymo jokių būdu nesutikti ant Vilniaus okupavimo, tas reikia, kad lenkai, perdaug nepasitiki prancūzais. bijosi pasaulio viešos nuomonės ir mėgįs tartis.

Lietuva po tiek vargų atgavusi Klaipėdą greit susilauks ir Vilniaus atvadavimo.

— Lietuvos Universitete didelių nesmagumų esama. Jei tikėti Kauno laikraščiams, tai tos vienintelės mokslo įstaigos rektorius prof. Simkus, didis žydų ir socialistų bičiulis, padarė iš Universiteto pradinę mokyklą žydėliams ir bolševikams pramokti „žemaitiškai byloti“.

To negana. Anot „Quasi Juristo“ („Krašto Balse“ N. 33) studentams žydams, kurių yra 55 nuošimtis, ir komunistams pavesta globoti Susiėelpimo Draugija. Esą daugel amerikiečių, aukojusių tūkstančius dolerių Universitetui, gailisi patyrę, kad ne lietuviai, bet vien žydėlai ir bolševikai — komunistai dalina saviems „anų pinigus“.

Rektorius Simkus visada pasirodo bičiuliu žydų ir socialistų organizacijų. Tautiškujų studentų organizacijų jis nekenčias, po kelis mėnesius neužtvirtinas. Lietuviams studentams net salės neduodas paskaitomis. Universiteto seniūnų taryba atstovavusi Universiteto studentus, turėjo atsistatydinti. Rektorius Simkus neleides sušaukti Universiteto studentų susirinkimą, bijodamas, kaip tvirtinama Kauno lietuvių laikraščiuose, kad ano proteguojamų žydėliu ir bolševiku valdyba nebūtų numesta. Studentų susiėelpimo Draugijos valdybos daugiausiai irgi žydai ir komunistai (iš dalies socialistai). Pirmininku yra pagarsėjęs Rusijoje bolševikėlis Alšauskas, kuris anuomet kaipo bolševiku šnipas keletą lietuvių areštavęs, tarp tų ir visos Lietuvos gerbiama kalbininką prof. Jablonski. Alšauskas ir dabar anot „Krašto Balso“ buvo keletą kartų išsiųstas Rusijon, bet kokiū tad būdu vėl grįžęs“. Jeigu tai viešai tvirtinama, turbūt kad tai tiesa“ sako „K. Balsas“.

Studentų Draugijų Valdybos narių esama komunistų, buvusių Tarybų rusų agentų. Tėvynmeiliams studentams norint prašalinti tą gėdą nuo Lietuvos Universiteto **n e v a l i a**, jie turi išeiti giedodami Tautos Himną, žydai ir bolševikai palieka ponais.....

— Laisvos Lietuvos sostinės Kauno gatvės ligi šiol buvo išmargintos greta lietuviškų teipgi lenkiškais ir žydiškais parašais. Tas daugeliui nervus erzino, bet buvo valdžios leista ir užbaigtas kriukis. Paskiausiai atėjusie iš Kauno laikraščiai skelbia, kad dabar visose gatvėse iš po nakties vietoje žydiškų ir lenkiškų parašų palikę vien juodai nudažyti ruožai. Regimai valdžia gąsdina drąsuolius, naktinius paišytojus, kad nekurie publicistai pataria valdžiai to vieton paimti visų iškabų reikalą savo globon ir leisti vien **l i e t u v i š k a s i š k a b a s L i e t u v o j e**.

LENKIJA.

U k r a i n ū B ė d o s.

„Manchester Guardian“ apgailestauja Aukščiausios Tarybos neveiklų elgimąsi su Rytų Galicija. Tas reikalas esą turįs būti išrištas Vidurinės Europos taikai. Rytų Galicija, kuri yra į šiaurę nuo Karpatų kalnų, o į vakarus lig Ukrainos sienų, su Lvovo sostine ir Przemyslio tvirtove, prieš karą priklausė Austrijai. Galicijoje yra 5½ milijono gyventojų, kurių 75 nuoš. yra ukrainiečiai, o 25 nuoš. žydai ir lenkai. Po karo Rytų Galicijos gyventojai, prieštaraudami Lenkų aneksijai, pasiskelbė demokratine ir nepriklausoma respublika. Aukštoji Taryba 1919 m. leido lenkų kariuomenei laikinai okupuoti kraštą, kad

galėtų apsiginti nuo gresiančio bolševikų puolimo. Tačiau tuo žingeniu, taryba pažadėjo suteikti kraštui politinį statutą, einant daugumos gyventojų noru. Tačiau lenkai pasielgė savarankiškai ir pastaraisiais trejais metais jie darė visokių pastangų, norėdami prijungti šį kraštą prie Lenkijos. Jie išdalino Rytų Galiciją į atskirus rajonus, sujungtus su Lenkija. Jie kolonizavo visą Galiciją lenkų emigrantais; uždarė ukrainiečių mokyklas ir įstaigas; uždraudė ukrainiečiams lankyti universitetus ir, be to, lenkų kalėjimuose laiko apie 15.000 ukrainiečių inteligentų.

Ukrainiečiai nuolatos protestuoja Ambasadorių tarybai, tačiau jiniai iki šiol nieko aktyvaus nėra dariusi, nes Prancūzija, būdama prielanki lenkų politikai ir užinteresuota aliejaus šaltiniais, kurie yra Karpatų kalnuose, mano tuo būdu pasipelnyti. Ukrainiečiai reikalauja, kad būtų paskirta Santarvės kontrolės komisija prižiūrėti lenkų kariuomenės evakuacijai, pripažinti Rytų Galiciją, kaip nepriklausomą respubliką ir kad Tautų Sąjunga garantuotų jos nepriklausomybę.

Mažai yra vilties, kad Ambasadorių taryba greitu laiku ką nors išspręstų, tačiau Amerika yra susidomėjusi Galicijos apsisprendimu.

KANADA.

Amerikos Jungtinėse Valstybėse pastarais laikais daug daug bereikalingų ir visuomenės labai blėdingų tikybinių ginčų išaukšė prasiplatinusi Ku—Kluxų organizacija. Tas tikybinių fanatikų judėjimas kaimynų kanadiečių šalyje apsireiškė irgi labai nemalonioje ir visuomenės taiką ardančioje išvaizdoje. Fanatiški Kamos katalikų priešai griebiasi už padėgimo anų bažnyčių arba šiaip labdarybės ir apšvietimo įstaigų.

Pastarais laikais tiek daug nuostolių katalikų įstai-
goms padaryta per gaisrus, kad kaikurios nuo ugnies ap-
saugojimo bendrovės atsisako net apsaugoti anąs nuo
ugnies nelaimės arba jei ir išduoda apsaugojimo popieras
tai neapsakytai brangia kaina.

New York dienraštis „The New York World“ išskai-
to apie keliolika žymesnių katalikų įstaigų — bažny-
čių, vienuolynų, prieglaudų, kolegijų ugnelės sunai-
kintų 1922 metuose Kanadoje ir pradžioje 1923 m.

Kovo 29, 1922 m. sudegė garsi šv. Onos de Beaupre
bažnyčia netoli Quebec'o miesto. Nuostolių padaryta už
1.200.000.00 dolerių.

1 d. Lapkričio iškilo gaisras Montrealiaus universi-
tete. Nuostolių padaryta suvirš 300.000.00 dolerių.

17 d. Lapkričio gaisras kone išnaikino didžiausią
Kanadoje bepročių prieglaudą Brauport'e. Ugniagesiams
pasisekė pačią įstaigą išgelbėti nuo sudegimo, bet visi
dirbtuvių trobėsiai užpakalyje prieglaudos su dūmais
nuėjo.

25 d. Lapkričio Winnipeg'e, Manitoba provincijoje su-
degė viena žymiausių ir seniausių Kanados katalikų įstai-
gų — šv. Bonifaco kolegija. Garsus Jezuitų knygynas,
įkurtas prie tos kolegijos, ugnies visiškai sunaikintas.

Gruodžio 5, 1922 m. sudegė Oka'oje, Quebec'o prie-
miestyje vienuolių Sulpicionų kolegija, klierikų semina-
rija. Nuostolių padaryta 150.000.00 dolerių.

22 d. gruodžio sudegė Quebec'o mieste garsiausia
Kanados prancūzų katalikų Bazilika — Notre Dame de la
Recouvrance. Nuostolių 1 milijonas dolerių. Bažnyčios
klebonas prelatas Laflamme įdavė policijai anonimišką,
aišką, paleistą pačtu iš Montrealiaus miesto: „aš padeg-
siu jusų bažnyčią 28 d. gruodžio“ grasino laiško autorius.

Su bažnyčia sudegė daug istorinių dokumentų ir gražių paveikslų, tarp tų Van Dycko, Lebrunno.

Sausio 4, 1923 už 30 mylių nuo Quebec'o miesto sudegė Gero Piemens vienuolynas. Simtas vaikučių našlaičių išgelbėta iš degančios prieglaudos.

Sausio 15, 1923 šv. Marijos katedros Hamiltono mieste, provincijoje dėl nežinomos priežasties užsidegė didysis altorius. Ugnagesiams pasisėkė išgelbėti bažnyčia nuo sudegimo.

Paskiausia ugnies sunaikinta Senoji Traicės Bažnyčia, garsė ilgą laiką Kanados anglikonų šventynė. Ji buvo pastatyta 1864 m. bet, sumažėjus protestonų skaitliui, nors žymiausi Motrealiaus aglikonai buvo jos parapijiečiais, ji buvo išstatyta ant pardavimo. Montrealiaus sirijiečiai katalikai, nupirkę ją, padarė nekuriuos pataisymus. 14 d. vasario pusiau antrą valandą naktį tūkstančiai Montrealio, piliečių, grįžtančių iš Mardi Gras (užgavėnių) pasilinkėminimų buvo liudinikais, kaip toji keturioliktoji iš eilės Katalikų įstaiga buvo visiškai ugnelės sunaikinta. Ugnies priežastis nežinoma.

LATVIJA.

Latvių valstybėje įvyko visa eilė excesų prieš žydus. Žydų mušimai prasidėjo Rygos universitete. Renkant universiteto studentų tarybą, žydai studentai, kurių yra universitete 17-as nušimtis (latvių karlumenėje gi žydų tik 1 nušimtis) pradėjo daryti mitingus universiteto rumuose net be leidimo universiteto rektoriaus. Tokis žydų neteisėtas susirinkimas 1 d. gruodžio labai sujudino tautininkus latvius studentus. Susirinkę keli šimtai latvių studentų isiveržė žydų susirinkiman ir pareikalavo

issiskirstyti. Žydai pradėjo priešintis ir net apkūlę keleta latvių studentų. Tas žydų elgėsys buvo tokiu pat signalu iš latvių pusės ir štai pradėjo veikti kumstys ir lazdos. Studentų tarpe iškilo kautynės pilnoj to žodžio prasmėj. Žydai buvo priversti pasiduoti viršijusiems juos skaičiumi latviams ir su sudaužytais veidais pradėjo sprukti laukan. Bet ne taip lengva jiems buvo išsisukti iš įtūžusių studentų — latvių, kurie „žydų galvas“ vijosi iki pat jų namų.

Kitą dieną žydus laukė naujas „siurprizas“: latviai jų neleido universitetan, nes, girdi armijoje žydų esąs tik tai vienas nuošimtis, universitete gi—17 nuoš. Keleta priešinusiųsi žydų apmušta. Betgi po kelių dienų susirėmimai su žydais persikėlė ir gatvėna. Matydami visuomenės ir tautinių laikraščių pritarimą, studentai pasidarė drąsesni ir pradėjo mušti ne tikai studentus, bet šiaip žydus. Susidarę studentų, kareivių, moksleivių būriai ištisomis naktimis vaikščiodavo po gatves, restoranus, sulaikydavo tramvajus ir pasitaikęs žydas jau sveikas iš jų neišsprukdavo.

„Socialdemokrato“ redakcijai išdaužyti langai, už tai ką ans griežtai pasmerkė „korporantų karžygiškumą“. Panašios riaušės tęsėsi virš savaitės.

Jeigu policija buvo bejėgė kovoti prieš susirėmimus su žydais universitete, kurs kuri eksteritorialumo teisės, tai su žydų muštynėmis gatvėse ėmėsi energingos kovos. Ypač pasirodžius, kad šias riaušes išnaudoja įvairūs valkatos, kurie pradėjo studentų vardu apiplėšti žmones.

Latvių visuomenė euprazdama, kad tokiais mušimais nieko nepasieksi pradėjo per savo organus skelbti žydams ekonominį boikotą, ragindami nieko nepirkti pas žydus. Ministerių kabinetas už antižydiškos agitacijos

varymą nubaudes krikščionių tautininkų organą „Latvijas Sarge“ 25.000 rublių.

SUOMIAI.

E l s i n k i s. Suomių laikraštis „Hufundstadsbladet“ (liaudininkų partijos organas) dėda straipsnį apie būtina reikala užmegsti ankštus prekybinius santykius su Lietuva. Keletas didesnių firmų išsiuntę savo atstovus į Lietuvą prekybiniams santykiams užmegsti. In Lietuva vežama popieris ir žemės bei ūkio mašinos. Lietuvoje esama nuomomnės, jog būtų galima eksportuoti į Suomius javų, gyvulių ir vaisių. Ligi šiol Lietuvos produktai buvo eksportuojami į Vokietiją, Latviją ir Estiją. Likvidavus ostmarkes ir įvedus aukso valiuta, Lietuva turinti ieškoti naujų rinkų prekėms eksportuoti. Praėjusi pavasari Lietuva padariusi prekybos sutartį su Anglais. Sutartis su Cekoslovakais jau paruošta ir turinti būti tik pasirašyta. Tarp Olandijos ir Lietuvos pastaruoju metu labai gyvas pasikeitimas prekėmis. Ir danų pirkčiai įvesdavę savo kapitalus Lietuvos įmonėse, vadinas, jie pasitiki Lietuvos ekonominiu tvirtumu.

Prekybos santykiai tarp Suomijos ir Lietuvos ligi šiol būvę labai silpni. Laikraštis pabrėžia, kad santykiams sustiprinti būtina reikėtų padaryti prekybinę sutartį.

CEKOSLOVAKIJA.

Cekoslovakų atstovybė Lietuvai patiekė pluošta statistinių žinių apie streikus Cekoslovakijos ir paleidimo nuo darbo per rugpiūčio mėn. 1922 m.

Cekoslovakų ekonominė padėtis vis gerėja, nes dėl

streikų rugpiūčio mėn. sutrukdyta tik 101,450 darbo dienų, kai liepos mėn. buvo sutrukdyta 261,300 darbo dienų.

Už nedirbtas streiko dienas neužmokėta darbininkams rugpiūčio mėn. 2,680,000 čekų kronų, gi liepos mėn. už tai nemokėta darbininkams 8,822,580 čekų kronų.

Bendrai imant, rugpiūčio mėn., sykiu su nebaigtais liepos mėnesį streikais, Cekoslovakioj įvyko 38 streikai, dalyvaujant 5.540 darbininkų jų tarpe 1.110 moterų, buvo dusyk pašalinama nuo darbo — 1.106 darbininkų, jų tarpe 650 moterų.

Streikuota šių grupių: stiklo, fajanso, farforo, kalkių ir t. p. pramonės įmonėse streikavo 500 darbininkų; medžio apdirbimo pramonės įmonėse streikavo 60 dar.; audimo įmonėse — paleista nuo darbo 410 darbininkų, popierio įmonėse streikavo 180, gastronomijos įmonėse streikavo 300 darb. Likusieji streikavo statybos įmonėje. Streikų priežastys šios: 7 atsitikimuose reikalauta padidinti atlyginimo¹ 23—nemažinti gaunamo atlyginimo ir darbo dienos. Likusieji streikai kilo dėl kai kurių principinių priežasčių (negerbimas asmens ir t.t.)

Rugpiūčio mėn. užbaigti 24 streikai, jų 5 laimėjo darbininkai, 15 laimėjo darbdaviai, 4 užbaigti bendrai darbdaviams su darbininkais susitarus, 16 streikų rugpiūčio mėn. nepabaigta.

ŽVAIGŽDĒS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

„Iš Kelionės po Europą ir Aziją.”

DR. M. GUSTAITIS APIE „ IŠ KELIONĖS PO
EUROPA IR AZIJĄ” KNYGĄ:

„Dar Čikagoje budamas jas gavau, peržvelgiau, ir malonų paliko įspūdį. Matyt iš po talentingos rankos išėjo darbas: stilius lengvas, kalba skambi.

Perskaičius šitą veikalą, man prisiminė viena Brooklyne, N. Y. ties Williamsburg pl. reklama — „Edison power pays.” Edisono jiegaelektra, kaip kasdieninis patyrimas tikina, labai apsimoka. Tąjai jiegai aš čionai norėčiau duoti inteligentijos (išminties) prasmę, ir šiuo žvilgsniu pasakyčiau, kad taip-pat gerų rašytojų veikalai jų pirkėjams bei skaitytojams apsimoka. Prie tokių raštų priskaičiau ir minėtąsias Pranaičių Julės knygas. Tai nereiskia tų asmenų lyginimo vienas antram. Visai ne, ir ne jų propozicijoje čia svarba. Tik, ištiesų, toje „Kelionėje po Europą ir Aziją” tiek sukrauta istorijos faktų, geografijos žinių ir gražių gamtos vaizdų, beto visur gilaus patriotizmo pulsas, gaivinas sveiku švelniausių lietuvių jausmu, kad tai visa gausiai apmoka skaitytoją.

Šiuo raštu gerb. autorė įnešė žymų turtą mūsų literatūros išdan. Nuostabu, kad Bibliografija ligšiol visai to nepastebėjo: anot rusų „pissatelį popisyvajut, čitateli počityvajut”,*) o nėra kas recenzijuotų. Šiuo veikalu autorė atrakino sau duris į mūsų raštijos šventynę ir išsyk užima rimtą vietą, kaip gabi ir daug žadanti rašytoja.

Aprašomoje kelionėje apima labai didelį žemės plotą, kurio tik žymiausias vietas bet gana plačiai aprašytos. Maršruta prasideda nuo Francijos; paskui Belgija, Vokietija ir Lietuva. Toliau per senovės Lietuvos žemes ir Pietų Rusiją keliauja Azijos tyrlaukiais į Turkestaną. Čia aplanko didžiausius miestus, kaip antai Taškentą, Samarkandą; paskui Bucharos chanatą, Chyvą, Mervą; pervažiuoja Užkaukaziją, Krasnovodską, persikelia per audringą Kaspoją; skersai-išilgai aplanko Kaukazą, supažindindama skaitytoją su jo miestais ir kaimais. Ta visa gam-

*) Rašytojai parašo, skaitytojai paskaityto.

tos panorima papildyti etnografiškomis pastabomis apie ten gyvenančias tautas-tautele. Reikia pažymėti, kad tos pastabos yra charakteringos, apibudina dabartinę šalies kultūrą ir siekia praeities, kartais gan miglotos.

Iš Vladikaukazo turistė drauge su savo kelionės palydove (p. Banaitė, savo giminaite) perskriodžia Pietų Rusiją, per Rostovą ties Donu, ir atsiduria Maskvoje. Čia aprašo lietuvių koloniją, jos veikimą ir veikėjus dabar ir praeityje; paskui nupiešia Maskvos istorines žymvietes. Pakeliui aplanko ir aprašo Tverių; pagaliai pasiekia Peterburgą, kurį geriau pažįstanti, nes ten gimnazijos mokslus įjusi ir baigusi. Taigi ir Petrogrado lietuvius dar vaiskesnėmis spalvomis varsoja; taip-pat ir milžiniškųjų sostinės paminklų neaplenkia.

Aprašomąjį veikalą labai pagražina savo įvairumu ir daile iliustracijos, kurių išviso yra 102; tarp jų daug lietuviškų peizažų, bažnyčių, namų, veikėjų, tipų ir k. Vaizdėliai tiksliai parinkti ir aiškiai atspausdinti.

Šale turiningumo ir rimtos be pretensijų formos pažymėtina Pranaičių Julės didelė pilietiška drąsa: aprašydama tulas lietuvių, lenkų ir k. mokslo bei labdarybės įstaigas greta girtinųjų ypatybių atvirai nurodo silpnąsias jų puses-ydas.

Žinoma nebe ydų ir pačios autorės darbas. Tačiau tos ydos dar nenusistovėjusioje mūsų rašto kalboje yra taip nežymios, kad jos tirs-ta visumoje.

Vienas-kitas, girdėjau, prikiša kaipurias šios „Iš kelionės po Europą ir Aziją“ knygos žinias esant persenusias, paimtas iš senų geografijos vadovėlių. Aš to nepatirčiau, ir ne tame, man rodos, šio veikalo svarba, iškur tos žinios paimtos, nes, anot priežodžio, žinoma, kad „knygos darosi iš knygų,“ bet šios rūšies raštuose svarbiau individualumo antspaudas, autoriaus siela, kuri visą medegą suaudžia į vieną kuną ir jam įakvėpia savo dvasią, sulig šių J. Slovackio žodžių:

Iškur ėmiau, ten paėmiau,

By savo spalvą tik daviau.

O šis Pranaičių Julės darbas kaip tik toks veikalas ir yra. Vadinasi tikslas atsiekta....”

Užprašymus ir pinigų „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Rickmond St.,
adresuokit: Philadelphia, Pa.

“IŠ KELIONĖS PO EUROPAŲ IR AZIJĄ”

Parašė PRANAČIŪ JULĖ

**TA KNYGA YRA TAI DIDŽIAUSIAS
SAVO RŪŠIES VEIKALAS**

Parašyta „Žvaigždės” redaktorės, J. Pranačiūtės. Knyga turi apie 380 puslapių ir papuošta 102 iliustracijomis (paveikslais).

Indomų toje knygoje aprašymai Prancijos, Belgijos ir Vokietijos žemių, papuošti daugeliu iliustracijų.

Bet indomiausiais, beabejo, yra aprašymai įspudžių iš Tėvynės ir iš senovės Lietuvos žemių, kuriuos vienok viršija aprašymai Vidurinės Azijos, Kaspijos ir Kaukazo žemių ir anų žmonių. Nemažiaus įdomūs aprašymai Maskvos ir Peterburgo, su paminėjimu lietuvių naujokynių istorijos tose vietose.

Kaina	2 dol.
Audeklo apdarais	2.25
Skuros apdarais su paaukuotais kraštais	3.50

“ Ž V A I G Ž D Ė , ”

3654 RICHMOND ST.,

PHILADELPHIA, PA.

„Žvaigždės” seni skaitytojai!

**Padėkit mums praplatinti „Žvaigždės”
žurnalą — mėnesinę, informacijų pilną
knygą.**

Metams prenumerata 2 dol.

Juozo V. Griniaus

AUKSINIŲ IR SIDABRINIŲ DAIKTŲ KRAUTUVĖ
TAISO LAIKRODELIUS IR BIZUTERIJA
3120 Richmond Str., Philadelphia, Pa.

Telephonas Bell: Kensington 2651 W

Dr. F. Trygar

**Gydytojas Akušeras ir
Chirurgas**

3119 Richmond Str., Phila., Pa.

Valandos: nuo 8 iki 10 iš ryto,
nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 9 vakare,
nedėldieniais nuo 11 iki 2 ir nuo 6
iki 9.

O nelaimė! Yra daug žmonių,
kurie juoksis iš tavo sielvarto!
Tačiau geras drangas patars
naudoti

Ruffles

pleiskanų mirtinąjį priešą.
Suvilginkite Ruffles savo galvos odą kasdien per kokią savaitę laiko ir pleiskanos tuojaus pranyks. Naudokite Ruffles nuolatos ir po to, ir tuo būdu užlaikykite savo galvos odą švaria ir sveika ir savo plaukus gražiais ir žvilgančiais.

Kaina 65c. aptiekose, arba prisiųskite 75c. tiesiai į laboratoriją.

F. AD. RICHTER & CO.
104-114 So. 4th St.
Brooklyn, N. Y.

“111” Cigaretai

Jie yra

GERI! 10¢

Pirk šiuos cigaretes ir
sučėdyk pinigus.

Bell Phone Oregon 3995 M

Dr. Ignotas Stankus

1210 S. Broad St., Philadelphia. Pa.

Lietuvės Daktaras ir Chirurgas

Valandos: Nuo 9 iki 11 A. M.

„ 2 „ 4 P. M.

„ 7 „ 8 P. M.

Nedėliomis „ 10 „ 8 P. M.

Nesikankink su

Reumatizmu

Neuralgija Strėnų Diegliu

Skausmais Krutinėje

Skaudamais Muskulais

Patrink truputį su

Pain-Expelleriu

ant skaudamų vietų, ligi pajausi odos degimą—ir užganėdinantis, malonus palengvėjimas tuojaus užstos.

Tikrasai Pain-Expelleris turi **INKARO** vaisbaženklį.

„ZVAIGZDES“ ZURNALO
PAVIENIUS NUMERIUS
PHILADEPHIJOJ

galima gaut „Zvaigždės“
spaustuvėje ir pas Antaną
Kryžanauską Salmon &
Venango Sts.

Visuomeniškas Išpardavimas

Mes nupirkom 122,000 porų Jungtinių Valstybių Armijos Munson paskutinius čėverykus. Miera (sizes) nuo 5½ iki 12 kurie yra atlike vieno didžiausių Jungtinių Valstybių Valdžios čėverykų kantraktierių.

Sitie čėverykai gvarantuoti šimtu nuošimčių. Tvirtos skūros, spalva tamsiai ruda (tan), prisiūtas liežuvis nepraleidžia vandens ir dulkiu. Sitie čėverykai verti \$6.00. Kadangi mes pirkom ant sykio labai daug tai galime pasiūlyti visuomenei už \$2.95 porą.

Atsiųsk tikrą savo miera (size). Gali užmokėt kaip prisiūsime per paštą arba atsinaist money order'į. Jeigu čėverykai bus netoki kaip garsinam, mes mielai sugražisim tavo pinigus jeigu reikalaus.

National Bay State Shoe Company,
296 Broadway,
New York, N. Y.

Prisiųskit prenumeratą už „Zvaigždę“.